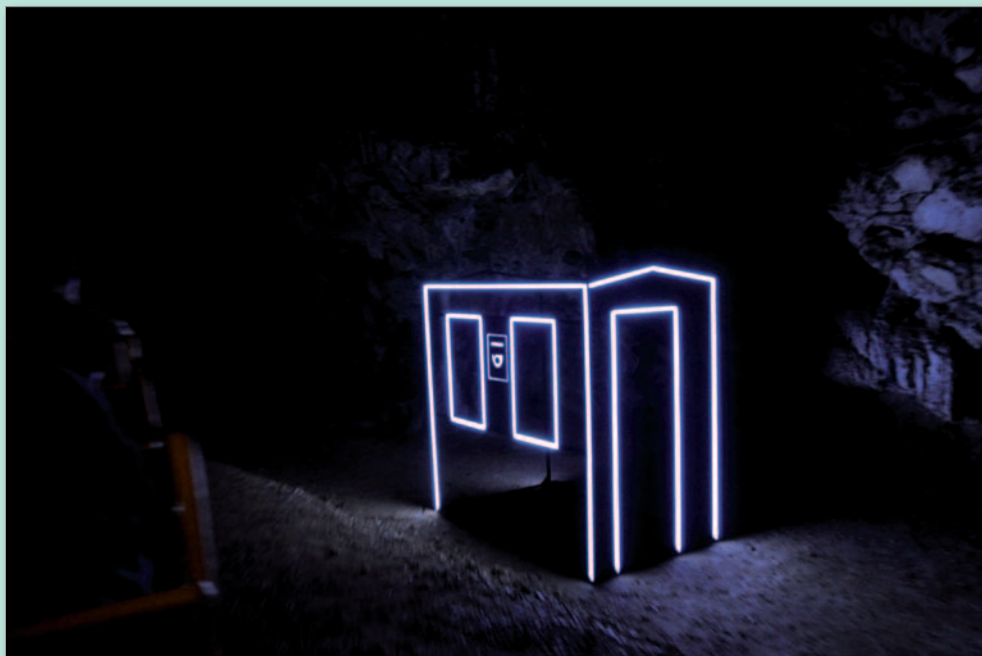

LETNIK XXIX, ŠTEVILKA 2/2013

NOVA GLASILO
FILATELISTIČNE
ZVEZE SLOVENIJE
FILATELIJA

ISSN 1408-0303

Srečko Beričič	
Zdenku Tomcu – in memoriam	4
Profesor Jovan Veličković 1927–2012	5
Sergij Koglot	6
Boštjan Petauer	
Stavka britanskih poštarjev leta 1971	7
Henk Buitenkamp, AEP	
Valovite črte v podtisku slovenskih dinarskih znamk leta 1920	14
Bojan Kranjc	
Nacionalni žig v Sloveniji (2)	16
Tomislav Trpkovski	
Pošta na tleh današnje Republike Makedonije (2. del)	19
Ponarejeni žigi	27
Boštjan Petauer	
Avstralske celine z motivom kenguruja	29
Filatelistični zbornik	32
Veselko Guštin	
7. Collecta 2013	34
Razstava znamk Z žlico po Sloveniji	35
BREŽICE FILA'13	37
Mladinska lokafila 2013	38
Srečko Beričič	
90 let skoka čez kožo	39
Australia - Melbourn 2013 rezultati	40
Napiši pismo!	40
Igor Pirc	
Predstavitev znamke Poštni urad v Postojnski jami – praznik filatelije	41
Ernst Bernardini	
Viktor Zupančič (Victor Suppantschitsch) - bibliograf filatelije	44
Bojan Bračič	
Dan odprtih vrat – Dunaj	46
Bojan Bračič	
Filatelistični seminar v Vratišincu	48
Festival krompirja v Nigeriji	50

NOVA FILATELIJA Glasilo Filatelistične zveze Slovenije

*“Za bogatitev in širjenje
filatelističnega znanja”*

Filatelistična zveza Slovenije je registrirana v Ljubljani kot neprofitna organizacija zveze filatelističnih društev v Sloveniji. FZS je članica Mednarodne filatelistične zveze (Federation International de Philatelie — FIP) in Združenja evropskih filatelističnih zvez (Federation Of European Philatelic Associations — FEPA)

Za izdajatelja:
Peter Suhadolc

Uredniški odbor

Glavni in odgovorni urednik:
Bojan Bračič
e-naslov: bojan.bracic@triera.net

Člani uredniškega odbora:
Vencelj Ferant, Veselko Guštin,
Igor Pirc, Lojze Tomc

Ponatis člankov z navedbo avtorja je dovoljen samo s pisnim soglasjem uredništva.

Fotografija na ovitku:
V Postojnski jami je posebej označeno mesto, kjer je stal prvi poštni urad pod zemljo. (foto: V. Ferant)

Prelom in tisk:
www.evrografis.si
maj 2013

Naklada:
1200 izvodov

Naslov uredništva:
Filatelistična zveza Slovenije
p. p. 1584
1001 Ljubljana
<http://www.fzs.si>

ISSN 1408-0303
Cena: 2 EUR, za tujino 3 EUR
Glasilo prejemajo člani FZS brezplačno.

NOVA FILATELIJA

GLASILO FILATELISTIČNE ZVEZE SLOVENIJE

LETNIK XXIX

ŠTEVILKA 2/2013

Beseda urednika

K naslednjim besedam me je spodbudila pripomba o smotrnosti izdajanja našega glasila, ker ga menda nihče ne bere, saj večine to, kar imenujemo filatelistična literatura, ne zanima. Verjamem, da so med člani tudi taki, ki jih vsebina Nove filatelije ne zanima, posebej v društvih, ki poleg filatelistov združujejo še druge zbiralce ne-filateliste. Vsebina Nove filatelije je resnično pretežno filatelistična, saj gre za glasilo Filatelistične zveze Slovenije, vendar pa smo že objavili prispevke tudi o drugih zbirateljskih konjičkih, kot sta filumenija (vžigalične škatlice) in deltiologija, bolj poznana pod imenom kartofilija (razglednice); tudi pozivi za druge ne-filatelistične prispevke (numizmatika, medalje itd.) v Novi filateliji so že bili, saj jih najdemo tudi v »velikih« filatelističnih revijah po svetu. Do sedaj jih še nisem dobil.

Še nekaj bi rad dodal o filatelistični literaturi nasploh. Za vsakega resnejšega zbiralca bi morala biti nepogrešljiv del njegove zbirke, saj pomeni vir pomembnih informacij za oblikovanje kakršnekoli filatelistične zgodbe, tudi če je avtor nikoli ne pripravi za razstavo. Množico informacij lahko v današnjem času najdemo na svetovnem spletu, kljub temu pa »besedila na papirju« niso izgubila veljave, saj se je v množici digitalnih informacij včasih težko znajti, poleg tega pri teh informacijah dostikrat manjka informacija o avtorju, takih informacije pa je treba jemati z veliko mero preudarka. Ne nazadnje govori o pomenu filatelistične literature tekmovalni razred z istim imenom, ki je zastopan na praktično vseh filatelističnih razstavah in v katerem še zmeraj prevladuje literatura v »papirni« obliki. Poleg vsega naštetega mnoge vsebine, ki jih najdemo v knjigah in revijah, še niso in še nekaj časa ne bodo dostopne v digitalni obliki.

Vsi zbiralci se pomenu filatelistične literature za oblikovanje zbirk očitno ne zavedajo, saj knjižnica FZS, katere vsebina je dostopna vsem članom, ni ravno »oblegana«; čeprav o novostih v knjižnici redno obveščamo, spisek naslovov v njej pa je vedno dostopen na spletni strani FZS.

Naj ob koncu zapišem, da pa je več takih (kot onih iz prvega stavka), ki me zameroma pogosto sprašujejo: »Kdaj pa bo naslednja številka Nove filatelije« in to daje spodbudo za nadaljnje delo.

OPRAVIČILO

V prejšnji številki Nove filatelije sem naredil napako, za katero se kolegu Branku Morenčiču iskreno opravičujem. V prispevek Igorja Blažine Postojnska jama – najstarejši podzemni poštni urad na svetu sem, da bi popestril besedilo, dodal nekaj slikovnega gradiva (žigi) iz zbirke Branka Morenčiča, to pa sem v hitenju ob zaključevanju zrcala pozabil posebej omeniti. Poštni žigi v omenjenem prispevku, razen sedanjega in žiga poljske pošte, so iz njegove zbirke.

Srečko Beričič Zdenku Tomcu – in memoriam

Loški filatelisti smo se v nedeljo, 31. marca letos, na Mestnem pokopališču v Škofji Loki za vedno poslovili od svojega dolgoletnega člana, v prometni nesreči tragično preminulega Zdenka Tomca.

Zdenko Tomc je od leta 1975, ko se je včlanil v Filatelistično društvo Lovro Košir Škofja Loka, pa do prerane smrti aktivno sodeloval tako pri društvenem delu kakor na filatelističnih razstavah doma in po svetu s svojimi zbirkami. Za zbirko EVROPA CEPT je prejel že leta 1979 pozlačeno medaljo na republiški razstavi LOKAFILA 79 v Škofji Loki. Za zbirko MEDNARODNO LETO INVALIDOV 1981 je prejel srebrno odličje leta 1983 na republiški filatelistični razstavi LOKAFILA 83 v Škofji Loki in srebrnega verigarja leta 1996 na državni filatelistični razstavi FILA 96 v Mariboru. S to zbirko in zbirkami OZN-New York, Ženeva, Dunaj ter Šah, Slovenija-miške in Evropsko leto invalidov 1983 je so-

deloval na številnih republiških in mednarodnih razstavah pri nas (LOKAFILA v Škofji Loki, FIMERA v Trbovljah, KOPERFILA v Kopru) in v svetu (EURO-PHILA v Maasmechelenu v Belgiji).

Ob 60. obletnici Filatelističnega društva Lovro Košir Škofja Loka je prejel Zdenko Tomc diplomo za aktivno delo v društvu. Njegov prispevek v slovenski filateliji je dokumentiran tudi v Almanahu 2009, ki ga je izdala Filatelistična zveza Slovenije.

Zdenko Tomc, sam gluhonem, je bil dolgoletni predsednik Medobčinskega društva gluhih in naglušnih za Gorenjsko AURIS s sedežem v Kranju. Ob 80-letnici delovanja Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije je pripravil samostojno odmevno filatelistično razstavo v prostorih Sokolskega doma in Male razstavne galerije na Občini Škofja Loka, od 20. 9. do 18. 10. 2011. Tomc je s svojima filatelističnima zbirkami Mednarodno leto invalidov 1981 in Evropsko leto invalidov 2003 izrazil težnjo po enakopravnem in popolnejšem sodelovanju invalidov v življenju in delu v mednarodni skupnosti.

Za aktivno sodelovanje in dolgoletno predanost na področju družbenega življenja je Zdenko Tomc prejel 2. julija 2012 Srebrni grb Občine Škofja Loka.

Pogrešali bomo Zdenkovo redno prisotnost na naših filatelističnih srečanjih, kjer smo se s pomočjo rok in pisnih sporočil medsebojno sporazumevali in tako skupaj skrbno izvajali načrtovane društvene programe.

Zadnji posnetek Zdenka Tomca na rednem zboru članov Filatelističnega društva Lovro Košir Škofja Loka, 20. februarja letos.

Gospodu **Igorju Pircu** je po sklepu uprave Zveze (VÖPh) za zasluge pri filatelističnem sodelovanju Avstrije in Slovenije podeljeno priznanje **Klapperpostbote**.
Dunaj, 5. aprila 2013

Klapperpostbote je naziv za poštarja, ki je od leta 1785 do okoli 1830 hodil po Dunaju in zbiral pisma od pošiljateljev (potujoči poštni nabiralnik). Pri tem je na svojo prisotnost opozarjal s posebnim instrumentom, leseno desko, na katero je bila s tečajem pritrjena kovinska plošča. Pri obračanju ali ritmičnem stresanju je naprava oddajala zvok kot klopotalo (raglja) in po njem je poštar dobil ime. Več o tem v prispevku Pisanski nabiralniki (NF 4/2008).

Profesor Jovan Veličković 1927–2012

Sredi decembra lanskega leta nas je vse, ki smo poznali profesorja Jovana Veličkovića in njegovo udeleževanje v filateliji, prizadela vest o njegovi smrti. Bil je redni profesor Beograjske univerze v pokoju, filatelistični ekspert in atestator, urednik strokovnih knjig, filatelistični pisec in prevajalec, eden najpomembnejših srbskih razstavljalcev.

Kot organizator jugoslovanske in srbske filatelije je po drugi svetovni vojni sodeloval pri organizacijah razstav, hkrati pa je spodbujal raziskovalno delo in objavljane rezultate. Sam je pisal za domače filatelistične revije, veliko pa tudi za mnoge evropske, saj je bil član več filatelističnih delovnih skupin in društev v tujini, med drugim tudi Filatelističnega društva Lovro Košir iz Škofje Loke (in kot član razstavljal na kranjskih Oknih).

Posebej je treba omeniti njegovo ekspertno delovanje; objavil je sedem člankov v reviji *Fakes, Forgeries, Experts*, ter kot ekspert tudi sodeloval na mnogih svetovnih in mednarodnih razstavah.

Spoznal sem ga oktobra leta 1993 v Bangkoku na 61. kongresu FIP, ko so sprejemali Filatelistično zvezo Slovenije v svetovno organizacijo. Takrat je bil postopek takšen, da sem po predstavitvi FZS moral kongresno dvorano zapustiti, prof. Veličkovića pa so kot delegata Jugoslavije vprašali za eventualne zadržke. Ker jih očitno ni bilo, je bila slovenska zveza sprejeta v FIP kot 85. članica. Prof. Veličković pa mi je med drugim svetoval, da naj se včlanimo tudi v evropsko zvezo FEPA.

Igor Pirc

Sergij Koglot

Konec aprila je v 74. letu umrl dolgoletni član FD dr. Franc Marušič Nova Gorica, Sergej Koglot, prof. zemljepisa in zgodovine s specializacijo iz turizma.

Sergej Koglot se rodil aprila 1939 v Idriji, kjer je zaključil osnovno šolo, gimnazijo pa v Novi Gorici. Po diplomu na katedri za geografijo in zgodovino Filozofske fakultete v Ljubljani s specializacijo v turizmu se je zaposlil na Avtoprometu Nova Gorica, ki se je vedno bolj usmerjal v turizem. Leta 1975 je postal najprej sekretar Občinskega in nato medobčinskega sindikalnega sveta. Po potresu v Posočju je sodeloval z nasveti za odpravo posledic potresa (glej Potresni zbornik, Skupščina občine Tolmin 1980). Kasneje je postal načelnik medobčinskega inšpektorata za občine Ajdovščina, Nova Gorica in Tolmin. V samostojni Sloveniji je bil načelnik oddelka za splošne zadeve na Mestni občini Nova Gorica, po ustanovitvi občine Šempeter-Vrtojba leta 1998 pa je postal njen tajnik, kjer je ostal vse do upokojitve konec leta 1999. Njegova zasluga je, da je kmalu nato obudil dejavnost šempeterskega turističnega društva, ki je z njegovim vodstvom zares zaživel. Z njegovim prizadevanjem je bila po dolgih letih izdana nova razglednica Šempetra, v soavtorstvu s TV Primorka je bila izdana spominska kaseto o Občini Šempeter-Vrtojba. Rekreativci in drugi občani so mu hvaležni za ves trud pri ureditvi rekreacijske poti na hrib sv. Ota nad Vrtojbo.

V novogoriško filatelistično društvo se je vključil leta 1981 in bil eno mandatno dobo tudi predsednik društva. Bil je eden od aktivnejših članov društva predvsem, ko je bilo treba zastaviti tr-

dno besedo na različnih upravnih nivojih, da je društvo lahko izpeljalo neko filatelistično aktivnost. Bil je dolgoletni član UO novogoriškega društva, v preteklih dveh mandatih tudi član NO FZS. Kot vsak izmed nas je v začetku zbiral vse, predvsem pa znamke, ki so bile tesno povezane s tujim pohlepom po Primorski, t. j. znamke cone A angloameriške okupacije in cone B VUJA, kakor tudi znamke kasnejših obeh con STO. Po osamosvojitvi Slovenije so seveda bile njegovo glavno zanimanje slovenske znamke. Zadnje čase se je usmeril tudi v poštno zgodovino, skušal je zbrati primerke korespondence Primorcev v italijanskih delavskih bataljonih v južni Italiji in njenih otokih. Prizadeval si je tudi, da bi zbral dobre primerke primorskih cenzuriranih poštnih pošiljk, saj je bila Primorska vse od prve svetovne vojne prizorišče italijanskega in proti koncu druge svetovne vojne tudi nemškega pohlepa po naši Primorski. Žal ga je huda in nenadna bolezen prehitela.

Slika iz avgusta 2008, z leve: Branko Morenčič, najstarejši še živeči član društva Miro Kompare in Sergij Koglot.

Sergij, ostal nam boš v trajnem spominu.

Branko Morenčič

Boštjan Petauer

Stavka britanskih poštarjev leta 1971

V razvitih državah so imele, vsaj do nedavnega, monopol za prenos pošte in izdajanje poštnih znamk pošte ali pa celo države same. Izjeme so bile redke in omejene na čisto določen prenos pošiljk. Danes, ko se hkrati z drugimi storitvami liberalizira tudi trg poštnih storitev, je seveda drugače; v času, ki ga obravnavamo, pa so bili že omenjeni monopoli precej trdni.

Majhno izjemo od navedenega so predstavljale (ali pa še predstavljajo) lokalne znamke, namenjene v glavnem za prevoz poštnih pošiljk iz krajev (običajno otokov), kjer ni poštnih uradov, do prvega poštnega urada. Te znamke pa so (bile) časovno in krajevno omejene.

Države so se monopolu na prenos poštnih pošiljk redko odpovedale in še to le takrat, ko so imele utemeljen razlog za to oziroma so bile v to potezo bolj ali manj prisiljene. Taki dogodki so zelo redki; eden od njih se je zgodil leta 1971 v Veliki Britaniji.

Naj na tem mestu povemo, da v obravnavanem primeru ne gre za prve stavkovne znamke nasploh. Prvenstvo pri izdajanju teh znamk pripada Franciji, kjer je prvo tako znamko izdala Trgovinska zbornica v Amiensu že daljnega leta 1909; ta znamka je dobila celo kataloški status (Mi 124). Nadalje so privatne stavkovne znamke poznane iz Orleansa (prav tako v Franciji) v letu 1953, v Veliki Britaniji tudi že leta 1962 (»Bicycle Express Post« in »The People's League for Defense of Freedom«) ter leta 1968 v številnih krajih na Korziki (Francija).

Na začetku tega leta so poštni delavci v tej državi zahtevali povišanje plač. Ko vlada ni ugodila njihovim zahtevam, so začeli stavkati. Stavkalo je približno 200.000 delavcev, šlo pa je za prvo vse-

državno poštno stavko v zgodovini te dežele. Ker bi popolno, pa čeprav le začasno prenehanje opravljanja poštnih storitev povzročilo britanskemu gospodarstvu preveliko škodo, se je vlada odločila, da za čas stavke odvzame pošti monopol za prenašanje poštnih pošiljk. Hkrati je dovolila opravljanje prenosa poštnih pošiljk približno 350 zasebnim družbam po vsem Združenem Kraljestvu.

Delovanje zasebnih družb

Nekatere družbe so z obravnavano dejavnostjo zaradi pomanjkanja izkušenj in ustrezno usposobljenih ljudi hitro prenehale, druge pa so jo opravljele ves čas trajanja stavke, ki je trajala od 20. januarja do 7. oziroma 8. marca. V skladu z navodili vlade so morale vse zasebne družbe z dejavnostjo prenehati do 15. marca, kar pomeni, da so skoraj teden dni obstojale tako redna kot zasebne pošte, kar je v 20. stoletju gotovo edinstven primer.

Te zasebne pošte so sprejemale in dostavljale predvsem domačo, nekatere pa tudi inozemsko pošto, tako dohodno kot odhodno. Več o tem bomo spoznali v poglavju o pismih.

Za prenos pošte je bilo treba plačati pristojbino, ki je bila precej večja od običajne poštno tarife. Nekatere družbe so plačano poštino označile na sami pošiljki (kar nas spominja na čase pred

uvedbo poštnih znamk), druge pa so na pošiljke lepile znamke, ki so jih same izdajale. Te znamke (in z njimi frankirana pisma) so predmet tega prispevka. V njem bomo podali lahko le zelo grob oris obravnavanega področja; tematika je namreč zelo obširna in za njeno podrobno obravnavo ne bi bil dovolj cel letnik našega glasila. Po drugi strani pa je tudi res, da preobširen prispevek za večino naših bralcev najbrž ne bi bil dovolj zanimiv.

Dodamo naj še, da nekatere organizacije sploh niso izdale nobenih znamk, ker so prenos pošiljk (verjetno na omejenem območju) opravljale brezplačno – to velja zlasti za občinske uprave.

Poskusni tiski, FDC

Medtem ko so nekatere družbe uporabljale svoje znamke le za lepljenje na poštno pošiljke, so se druge izdajanja lotile precej bolj velikopotezno; s filatelisti, iz katerih so želel iztiskniti kakšen dodatni funt, v mislih.

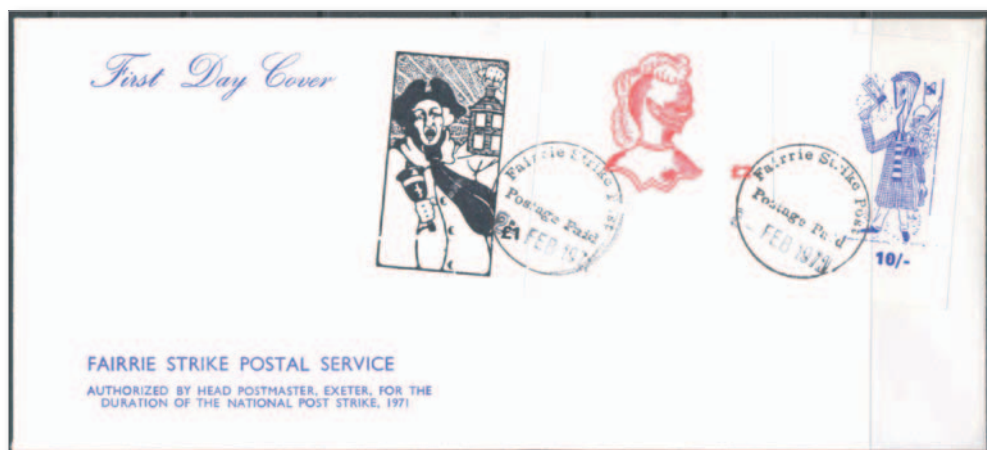
Razni poskusni tiski znamke za 10p družbe Glasgow Area Courier Service. Nekateri so bili uporabljeni celo na potovanih pismih. Poleg pisma je redno izdana znamka.

Poskusni tiski, fazni tiski, iste znamke zobčane in nezobčane so poznani le pri večjih družbah; rekord pri izdajanju stavkovnih znamk pa gre nedvomno eni od (trgovskih) družb, ki je v 47 dneh izdala 104 znamke.

Del barvnih nezobčanih poskusnih tiskov znamke za 5/- družbe Bancocckburn & District Delivery Service (obstoja kakih 30 različnih poskusnih tiskov na papirjih različnih barv); rumena zobčana znamka je bila dejansko izdana.

Podobna ugotovitev velja za FDC-je. Teh je bilo največ 15. februarja, ko je Velika Britanija prešla na decimalno valuto. Kot zanimivost naj povemo, da je tudi britanska poštna uprava tega dne izdala serijo rednih znamk v vrednotami od 1/2p do 9p. Narejeni so bili FDC-ji, ki pa jih ni bilo mogoče poslati po pošti, niti žigosati z žigom prvega dne (razen na redkih pogodbenih poštnih uradih, ki niso stavkali). Kaj sedaj? Problem so elegantno rešili: na FDC so s štampljko odtisnil besedilo: »Posting delayed by the Post Office Strike 1971«, se pravi

Višje vrednote znamk Farrie Postal Service na FDC.

Odprema kasni zaradi pošne stavke. Iznajdljivost nekaterih res ne pozna meja., (tudi) kadar gre za žepe filatelistov. Ne glede na to pa obstoja, sicer zelo malo, ovitkov prvega dne, ki so potovali iz že omenjenih pogodbenih poštних uradov brez omenjene štampiljke.

Poleg znamk je bilo izdanih tudi nekaj blokov, vendar pa je njihova naklada sorazmerno majhna.

Klasifikacija izdanih znamk

Izdane znamke in bloke lahko razvrstimo v dve večji skupini:

- znamke, ki so jih v celoti izdale družbe, ki so jih uporabljale za frankiranje poštних pošiljk in

- znamke drugih področij, ki so jih družbe samo pretiskale za frankiranje svojih pošiljk.

Prvo skupino lahko nadalje delimo na:

- znamke z izvirnimi britanskimi motivi in

- znamke z motivi drugih dežel.

Med izvirnimi motivi se najpogosteje pojavljajo znamke s tematiko iz angleške zgodovine, posebej še znameniti ljudje (Drake, Raleigh) in poštni motivi: kočije, poštne znamke (zlasti tiste iz časa vladanja kraljice Viktorije 1837-1901).

Nekaj znamk z različnimi angleškimi motivi raznih družb.

Nekatere znamke so bile tudi namenške. Kot primer naj navedemo znamke Eros Post iz Cambridga, ki naj bi bila namenjena le pošti za Valentinovo – z motivoma Kupida in Venere. Kako so to preverjali, kakor tudi zakaj različne nazivne vrednosti 2s, 5s (slednje za močnejše čustvene izlive ali pa oddaljenjšega prejemnika oz. prejemnico?), pa ostaja zavito v tančico skrivnosti. Pri omenjenem izdajatelju je nadalje očitno prevladovalo prepričanje, da se bodo te znamke uporabljale tudi po Valentinovem, se pravi že v času decimalnega sistema in so jih zato izdali tudi v

spremenjeni valuti ter podobno kot pri prejšnji izdaji vsako vrednoto v štirih barvah. S tem so očitno dali zaljubljenecem možnost izbire frankiranja pisem v barvi znamke, glede na to, kako so čutili svojo ljubezen; povrh vsega pa so, kot kaže, lahko izbirali še med zobčanimi in rezanimi znamkami.

Znamke za ljubezensko pošto.

Znamke z motivi drugih dežel se najpogosteje pojavljajo na stavkovnih izdajah, ki so bile namenjene za frankiranje pošiljk v te dežele; marsikdaj imajo že ustrezno nazivno vrednost. Take primerke srečamo na znamkah, namenjenih za frankiranje pošiljk v ZDA, Izrael, Japonsko, Grčijo – pa tudi za posebno pošto, naslovljeno v pariški poštni muzej.

Znamke in bloki različnih izdajateljev z motivi drugih dežel.

Skupino znamk z drugih področij, katere so družbe samo pretiskale, delimo na:

- pretiskane angleške redne znamke in
- pretiskane angleške lokalne znamke.

Poznanih je le nekaj primerov pretiskanih rednih znamk. Družba Burnham je pretiskala redno angleško znamko tipa Machin za 1/2d (Mi 452, nova vrednost je znašala en šiling), neka druga družba pa angleško priložnostno znamko iz leta 1946 (Prva obletnica zmage zaveznikov – Mi 231, nova vrednost je znašala 2 šilinga).

Zanimiv je primer iz Malavija. Tamkajšnja poštna uprava je pretiskala znamko za 3 šilinge (Mi 101); nova vrednost je znašala 30p (Mi 143 – tudi tam so namreč prešli na decimalni sistem). Gre za eno od treh znamk dveh tujih držav, ki je bila izdana v zvezi s stavko; več o tem v poglavju o pismih. Podobna izdaja je poznana iz Cookovih otokov (Južni Pacifik). Tam sta bili za letalsko pošto v Združeno Kraljestvo pretiskani dve znamki in sicer za 30c (Mi 266 za navadno pošto) in 50c (Mi 267 za priporočeno pošto); dodatek na vsaki je znašal 20c.

Od pretiskanih angleških lokalnih znamk, ki so pred tem služile kot plačilo pristojbine za prevoz pošiljk iz otokov do prvega poštnege urada v Veliki Britaniji, so se uporabljale znamke otokov Pabay, Stroma in Guernsey-Alderney. Niso pa poznani primeri, da so posamezne družbe uporabljale hkrati pretiskane znamke in izdajale lastne. Prav tako so bile pretiskane le obstoječe zaloge lokalnih znamk; novih v ta namen niso tiskali.

Prehod na decimalni sistem (15. februar 1971) je predstavljal priliko za izdajo novih znamk.

Pretiskane redne in lokalne znamke ter bloki.

Prav tako so nekatere družbe zadnji dan poštne stavke izkoristile možnost, da iz filatelističnih žepov iztisnejo še kakšen peni, in so pretiskale svoje znamke in/ali bloke z napisom »Zadnji dan poštne stavke 1971«. Tako je na eni izmed njih (izdala jo je Cambridge Emergency Service) predstavljen tedanji vodja sindikata poštarjev, Tom Jackson (1925-2003, organizator poštne stavke) verjetno v zahvalo, ker jim je omogočil dober zaslužek.

Nekatere izdaje zadnjega dne stavke.

Potovana pisma

Pošta je potovala z vsemi možnimi prevoznimi sredstvi: letali, ladjami, ho-

vercrafti, vlaki, helikopterji, dostavnimi vozili, podzemno železnico, skuterji in celo konji.

Pisma lahko razdelimo v dve skupini:

- pisma v domačem in
- pisma v mednarodnem prometu.

Domači poštni promet so opravljale družbe samostojno ali v povezavi z drugimi sorodnimi družbami, odvisno od svoje velikosti in območja poslovanja. Manjše družbe so delovale večinoma lokalno, večje pa na ozemlju celotnega Združenega kraljestva.

Dve pismi različnih družb v notranjem prometu. Pri zgornjem pismu sta prikazana tudi osnutka žiga (brez datuma); kot je razvidno iz spodnjega, je pošta potovala tudi z vojnimi ladjami.

Medtem ko so domači poštni promet opravljale same družbe, je bilo pri pošiljanju pošiljk v tujino potrebno sodelovanje tujih poštne uprav. V ta namen je družba dostavila pošiljke v kako sosednjo (Francija, Nemčija, Belgija, Kanalski otoki) ali pa tudi bolj oddaljeno

(Avstrija, Španija) državo, kjer so bile na pošiljke nalepljene znamke teh držav in tako »opremljene« dostavljene naslovníkom.

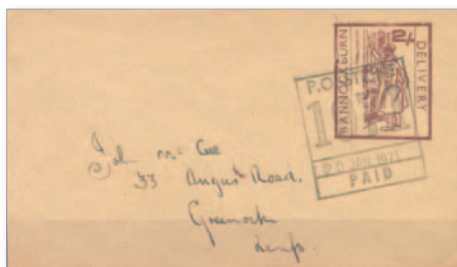

Pošta za tujino, poslana preko treh različnih držav.

Dohodno pismo iz Malawija. Na tem pismu je najprej znamka za notranjo poštnino, nato znamka za dostavo v Veliko Britanijo, stavkovna znamka za dostavo znotraj V. Britanije in (obvezna) rdeča nalepka S.A.D.S.

Poznanih je tudi nekaj primerov izdanih celin, tako kuvert kot aerogramov.

Celina družbe Bancockburn. Izdanih je bilo le 30 kosov in le za redke se ve, kje se nahajajo.

Zaključek

Naklade znamk so različne, nekatere tudi samo 300 izvodov. Zlasti redke so znamke tistih družb, ki niso dolgo opravljale poštnega prometa. Podobna ugotovitev velja za razne poskusne in fazne tiske ter vzorce.

Klišeje so uničevali pod nadzorom odvetnikov ali policije, nekatere znamke so bile predane muzejem.

Na sploh velja, da so nežigosane znamke pogostejše (pri marsikateri družbi, zlasti pri večjih, jih je po koncu stavke ostalo kar nekaj) kot rabljene. Najbolj so – kot pri marsikateri drugi izdaji – zanimiva potovana pisma, predvsem tista v tujino, z nalepljenimi rednimi znamkami drugih držav, kar je redek primer v sodobni poštni zgodovini. Resnici na ljubo pa je treba povedati, da je med njimi tudi precej filatelistično navdahnjenih.

Zbiranje je najbolj razširjeno v Veliki Britaniji, pa še tam je omejeno na relativno ozek krog zbiralcev. Vendar čas poštnih stavk predstavlja zaključeno in redko ponovljivo obdobje poštnih zgodovine, ki je vsaj iz poštno-zgodovinskega stališča vredno proučevanja.

In za konec: kam pravzaprav uvrstiti te znamke? Med redne poštno znamke

ne, ker jih ni izdala poštna uprava in so imele zlasti krajevno omejeno uporabnost. Med pepelke (cinderelle) prav tako ne, saj so se z vsemi dovoljenji uporabljale za plačilo poštnih pristojbin. Še najbližje so nekaterim, v tem prispevku že omenjenim, lokalnim izdajam,

čeprav so več kot to, saj za njimi stojijo dovoljenja uradnih za to pristojnih oblasti. Lahko torej zaključimo, da gre v danem primeru za znamke sui generis, se pravi znamke svoje vrste.

bostjan.petauer@siol.net

Literatura in viri

1. Bourdi, A. : Grande Bretagne, Catalogue des Timbres de Greve des Postes, Lyon 1971,
2. Rosen, G. (Editor): Catalogue of British Postal Strike Stamps, B.I.S.C. Publishing Co., London, 1971,
3. Philatelic Magazine, London, 1971, več števil
4. Häger U.: Großes Lexikon der Philatelie, Bertelsmann Lexikon Verlag, Gütersloch – Berlin - München – Wien, 1973
5. Petauer B.: Iz istorije Britanske pošte, Štrajkačke marke iz 1971, Kolekcionari, Beograd, 1976,
6. Petauer B.: Iz britanske poštne zgodovine, Stavkovne znamke iz leta 1971, FZ IX/2000, FD Ljubljana, 2000,
7. Lastna zbirka

Dohodno pismo iz Nemčije.

Henk Buitenkamp, AEP

Valovite črte v podtisku slovenskih dinarskih znamk leta 1920

Na strani 546 Priručnika za dinarske vrednosti piše:

„Poleg tega so vrednosti za 2, 6 in 10 dinarjev tiskane na barvnem podtisku z valovitimi črtami, ki so pri 2 dinarjih rožnati, pri 6 dinarjih blede oranžni in pri 10 dinarjih blede sivi“.

Ing. Vladimir Fleck piše na strani 116 (Zvezek III. Jugoslavija – Novi priročnik o znamkah):

„Poleg tega so vrednosti za 2, 6 in 10 dinarjev tiskane na barvnem podtisku z valovitimi črtami, ki so pri 2 dinarjih rožnati, pri 6 dinarjih blede oranžni in pri 10 dinarjih blede sivi“.

Gre za splošno mnenje, da gre pri tisku z valovitimi črtami za podtisk.

Valovite črte so v bistvu zaščitni tisk. Verjetno so se bali, da bodo znamke ponarejali (in to se je dejansko tudi zgodilo). Valovite črte so sestavljali bloki s po desetimi znamkami. Vsak blok je tiskan z valovitimi črtami z izjemo spodnjih polovičnih blokov.

Sestava blokov:

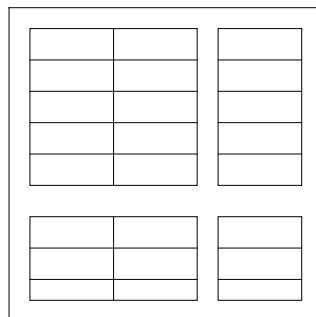
I II III IV V
VI VII VIII IX X

Spodnji polovični bloki levo: I II III
IV V I II III IV V

Spodnji polovični bloki desno: VI VII
VIII IX X

Samo bloki z znamkami imajo tisk z valovitimi črtami. Vmesna polja so bela (glej sliko 2).

Vedno me je motila opomba „podtisk“. Ali gre res za podtisk ali pa je to pretisk?

Bloki tiska z valovitimi črtami za dinarske znamke za 2, 6 in 10 dinarjev.

Za take odtise sta potrebna dva teka tiska: enkrat za oblikovanje znamke in drugič za tisk valovitih črt.

Poprosil sem gospoda Van der Vliesta – izvedenca in nekdanjega učitelja tiskarskih tehnik – da si te znamke ogleda.

Le znamke imajo tisk valovitih linij.

Potrdil je moje misli, da gre za pretisk in ne za podtisk.

Najbolje se to vidi pri 10 dinarski vrednosti.

* 10 din (lahni tisk) s pretiskom

*10 din s črnim dvojnim tiskom

Na sliki tri je tudi dvojni tisk valovitih črt dokaz za trditev, da gre za pretisk. Ni logično, da bi polo, potiskano z dvojnimi valovitimi črtami, uporabili za tisk slike znamk. Kot je poznano, so pole vstavljali posamično in zelo neverjetno je, da ne bi videli takšnega dvojnega tiska.

Za vse tri vrednosti so uporabljali isti pretisk, vendar v različnih barvah. Poznani so tudi poskusni tiski.

Nisem raziskoval 15 in 20 kronskih znamk, vendar si predstavljam, da gre tudi pri teh znamkah za pretisk in ne za podtisk.

Več o teh treh znamkah je najti v mojem članku „The Lithographic Issue of the Stamps for 2, 6 and 10 Dinars“ (v angleščini in slovenščini), Zbornik Mednarodnega simpozija Verigarji 90, Ljubljana 2009, izdajatelja FZS.

Iz nemščine prevedel Igor Pirc

henkbertha@gmail.com
ipirc711@gmail.com

Bojan Kranjc

Nacionalni žig v Sloveniji (2)

V zadnji številki Nove filatelije (št. 1. 2013) sem z veseljem prebral članek Henka Buitenkampa **Pot do nacionalnega žiga v Sloveniji**. Ker ste nas bralce ob koncu pozvali, da še sami dodamo svoja opažanja, jih nekaj navajam:

1. Henk ima prav. Žigi, ki so vsebovali zapis kraja tudi v cirilici so se pojavili pred uporabo prvih enotnih znamk za celotno Kraljevstvo SHS z likom regenta Aleksandra in kralja Petra I., imenovane tudi 'amerikanke'. Tudi njegov najbolj zgoden datum lahko je malo popravim. Imam odrezke, ki kažejo, da je pošta Ljubljana 1 uporabljala nove žige že 3. januarja 1921 (glej slike številki št. 1 in 2) – 3. januarja 1921 je bil ponedeljek.

Ljubljana 1 – 1g – 3. 1. 1921 Ljubljana 1 – 1d – 3. 1. 1919

Tudi pri drugih poštah po Sloveniji opažam, da so se ti žigi pojavili po 1. januarju 1921. Naj jih navedem le nekaj iz moje zbirke:

- Maribor 1 – 1c: vsaj že 12. 1. 1919 (velikost 2r = 29 mm),
- Maribor 1 – 1a: vsaj že 19. 1. 1919 (velikost 2r = 29 mm),
- Maribor 2 – 1b: vsaj že 11. 1. 1919 (velikost 2r = 29 mm),
- Ptuj 1a: vsaj že 11. 1. 1919 (velikost 2r = 30 mm)
- Stari trg pri Črnomlju: vsaj že 7. 1. 1919 (velikost 2r = 29 mm),

- Gornja Radgona – c: vsaj že 30. 1. 1919 (velikost 2r = 28 mm),
- Ljubljana 1 – 2d: vsaj že 13. 1. 1919 (velikost 2r = 30 mm),
- Ljubljana 1 – 1j: vsaj že 5. 1. 1919 (velikost 2r = 29 mm).

2. Obstaja pa ena izjema. To je pošta Dobrova pri Ljubljani, ki je po dokumentih v moji zbirki imela tak žig že vsaj 19. oktobra 1920 (sliki št. 3 in 4).

Žig pošte Dobrova Odtis istega žiga z dne pri Ljubljani, odtisnjen 25. 12. 1920. 19. 10. 1920 (velikost 2r = 29 mm)

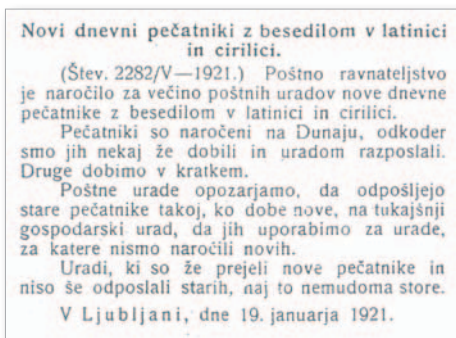
Pri tem ne gre za napako v nastavitvi žiga saj imam k sreči celotno poštno nakaznico, tako da ne more biti nobene dileme (sliki št. 5 in 6).

Prednja in zadnja stran čekovne nakaznice z odtisi žiga Dobrova pri Ljubljani. Nakaznica je prišla na pošto 19. 10. 1920, izplačana je bila 2. 11. 1920, vpisana v izplačilne knjige pa 4. 11. 1920.

3. Poštno in brzojavno ravnateljstvo v Ljubljani je dne 3. februarja 1921 v svojem Službenem listu letnik III, številka 3, na strani 17 objavilo obvestilo in navdilo o novih dnevnikih pečatnikih z besedilom v latinici in cirilici (slika št. 7).

Obvestilo in navdilo ravnateljstva o pečatnikih.

Iz obvestila je razvidno, da se niso odločili zamenjati vseh žigov na isti dan, temveč postopoma. Iz navdila ni razvidno kdaj in na katere pošte so najprej poslali nove pečatnike. Ravno tako ne vemo, katere pošte so dobile nove žige zadnje in tudi ne kdaj. Poleg tega je razvidno, da morajo pošte po prejemu novih žigov vse stare poslati na gospodarski oddelek ravnateljstva, da jih bo to lahko uporabilo za popravilo žigov na tistih poštah, za katere še niso naročili novih žigov.

To nam odpira novo polje proučevanj. Katere pošte so stare žige vrnile takoj, katere pa ne? Kot kaže, so se navdila pošte v glavnem držale. To velja vsaj za pošte Ljubljana 1, Maribor 1, Maribor 2, Ptuj, ne velja pa za pošto Gornja Radgona na kateri so slovenski žig Gornja Radgona – b, uporabili še vsaj 7. 3. 1921 (slika št. 8).

Žig Gornje Radgone brez cirilice, ki je bil odtisnjen 7. 3. 1921.

4. Moram pa opozoriti na možne težave pri proučevanju poštna zgodovina po poti opazovanja poštnih dokumentov, pisem, dopisnic, ...

Težave so lahko predvsem naslednje:

- napačno nastavljeni datumi na žigih zaradi nenamernih napak poštarjev (slike št. 9, 10 in 11),
- napačno nastavljeni žigi s posebnim namenom (slike 12, 13 in 14),
- grobi ponaredki z namenom prevare (sliki 15 in 16).

Odtis žiga pošte Trzin. Leta 1917 verigarjev še ni bilo.

Odtis istega žiga. Ali so v Trzinu imeli napačno nastavljeno letnico kar celo leto 1919?

Pošta v Mozirju je imela leta 1920 na žigu b drugačno letnico kot na žigu a. Prav je leto 1920, saj marca 1919 dunajske izdaje verigarjev še ni bilo.

Ljubljana 1 – 1b z dne 28. 6. 1920, ko je Ljubljano obiskal regent Aleksander. Rdeč žig je spominski žig, ki je bil nekaj časa zelo priljubljen. Ker so nekje z novim letom 1921 stare žige potegnili iz prometa, si je nekdo pomagal z na novo nastavljenim novim žigom. Žig je pritisnil kar čez star odtis nekega hrvaškega žiga – sive črtice v spodnjem desnem vogalu.

Odtgis žiga pošte Maribor 2 – 2a z dne 22. 5. 1920. Ta žig je bil narejen šele leto kasneje. Datum so nastavili za nazaj, ker so pravilno žigosane časopisne znamke višjih vrednosti izjemno redke, starih žigov na poštah ni bilo več, kasnejšega datuma pa niso hoteli, saj poštnine za časopise leta 1921 niso več plačevali z znamkami.

Odtis istega žiga kot pri sliki 13. Le da gre tukaj za znamko iz serije 'malih verigarjev'.

Novodobno ponarejen žig pošte Rogatec z datumom 14. 10. 1920. Žig je dokaj dobra kopija originalnega žiga ROGATEC - * *, da gre za ponaredek, pa hitro vidimo po zeleno sivi barvi.

Slika dela pisma (slika št. 15). Lepo je vidno, da je pod 'plebiscitnimi znamkami' odtis nekega drugega žiga. Pravilno uporabljene frankovne 'plebiscitne znamke' so redke. Atest pri takšnih pismih je obvezen.

bojan.kranjc@deos.si

Tomislav Trpkovski

Pošta na tleh današnje Republike Makedonije (2. del)

Balkanske vojne

Na začetku XX. stoletja je bilo politično stanje v Evropi in na jugu Evrope vse bolj vroče in komplicirano. Dva velika imperija, Avstro-Ogrska in Otomansko cesarstvo, sta pokala po šivih zaradi notranjih trenj. Zatirani narodi so hrepneli po nacionalni in dejanski svobodi. Na Balkanu so nekateri narodi že v drugi polovici XIX. stoletja uspeli izbojevati svobodo izpod Otomanskega jarma in ustanoviti svoje nacionalne države. Nastale so Grčija, Bolgarija, Srbija in Črna Gora. Vendar je bil večji del Balkana, v glavnem naseljen z makedonskim prebivalstvom, še pod turškim jarmom.

Že v drugi polovici XIX. stoletja so velike sile obljubljale avtonomijo Makedoniji, vendar so na Berlinskem kongresu leta 1878, ko so se krojile nove meje Evrope, zaradi raznih interesov zahodnih sil in Rusije popustili Turčiji in odstopili od zahteve, da Makedonija dobi avtonomijo. Vse do začetka XX. stoletja je v Makedoniji vrelo in vrstile so se (neuspešne) vstaje za osvoboditev izpod Otomanske nadvlade. V začetku XX. stoletja so se tudi v turški vojski začele dogajati spremembe, ki so jih terjali na zahodu izobraženi oficirji. Nastalo je gibanje Mlada Turčija, ki je pripeljalo do liberalizacije v turški oblasti in družbi. Vojaško politično gledano se je oblast v Turčiji »razrahljala«. Po drugi strani so Balkanske države čutile potrebo po »osvoboditvi« ostanka Balkana izpod turške nadvlade. Da bi si ustvarili točnejšo sliko razmer na Balkanu, je treba pogledati širše na politične razmere

v Evropi v tistem času. Ni šlo samo za osvoboditev podjarmljenih narodov na Balkanu izpod Otomanske nadvlade. V začetku XX. stoletja je Zahodna Evropa doživlja gospodarski in industrijski razcvet, kar je porajalo potrebe po novih virih surovin in energentov. Velike sile, kot so Velika Britanija, Nemčija, Avstro-Ogrska in Rusija, so se trudile vsaka na svoj način pridobiti balkanske države na svojo stran in s tem dobiti strateški nadzor poti, ki vodijo iz vzhoda na zahod, iz Azije v Evropo. Medtem, ko si je Rusija prizadevala pridobiti izhod na topla morja, so zahodnoevropske države poskušale obvarovati poti iz Evrope v Bagdad in naprej v Azijo.

Stanje na Balkanu v leta 1912 nazorno prikazuje karikatura, ki je bila objavljena v Londonskem časopisu 2. oktobra 1912, le nekaj dni pred izbruhom 1. balkanske vojne.

Največje aspiracije na Balkanu je imela Rusija, ki je že v drugi polovici XIX. stoletja podpihovala strasti, še posebej pri Bolgarih. Zahvaljujoč Rusiji in njeni zmagi nad Turčijo v rusko-turški vojni (1877-1878) je z mirovnim dogovorom iz San Stefana (3. 3. 1878) Bolgarija dobila državnost in samostojnost. Pod ruskim vplivom bi naj nastala velika Bolgarija, ki bi zajemala vsa ozemlja tedanje oblasti Rumelija, v katere sestavi je bilo celotno ozemlje Makedonije. Vendar so se velike evropske sile vznemirile zaradi tega dogovora in prestrašene nad možnostjo, da bi velika Bolgarija zavladala na Balkanu, so na Berlinskem kongresu (junij-julij 1878) izvršile revizijo Sanstefanskega dogovora, pri čemer so se meje Bolgarije občutno zmanjšale. Ob tem so se Bolgari

začeli počutiti prikrajšane in ogoljufane, saj naj bi jim bila odvzeta naravna pravica združitve vseh makedonskih ozemelj z matico Bolgarijo.

Naslednji, ki so si lastili pravico do posedovanja makedonskega ozemlja, so bili Srbi, ki so zagovarjali tezo, da je to ozemlje srbsko še iz časov carja Dušana, ki je za prestolnico svojega carstva izbral Skopje.

Podobno so tudi Grki podajali tezo, da je Makedonija že od antičnih časov grška.

V takem ozračju so balkanske države Srbija, Črna Gora, Grčija in Bolgarija leta 1912 ustanovile Balkansko ligo, ki je imela osnovni cilj nagnati Turke iz balkanskih prostorov, skriti cilj pa je bil razkosati Makedonijo in si jo razdeliti kot vojni plen.

propagandna razglednica, ki je bila izdana v Bolgariji leta 1912 in kaže meje držav Balkanske lige pred začetkom vojn proti Turčiji.

Zemljevida prikazujeta stanje na Balkanu po 1. balkanski vojni in zaključku z Londonskim dogovorom in stanje po 2. balkanski vojni, ki se je zaključila s Bukareškim mirov in dogovorom o razdelitvi Makedonije med Srbijo, Bolgarijo in Grčijo.

Prva balkanska vojna je prva izmed dveh vojn, ki sta zaznamovali umik Osmanskega imperija z Balkana. Vojna se je odvijala med 8. oktobrom 1912 ter 30. majem 1913. V njej so kombinirane armade članic Balkanske lige (Srbija, Črna Gora, Grčija in Bolgarija) uspele premagati številčno šibkejšo in strateško slabo organizirano armado Osmanskega cesarstva. Zaveznice niso imele plana skupnega bojevanja in v začetku je vsaka država sama zase vodila vojno proti Turčiji. Vojna se je vodila praktično na štirih frontah. Članice koalicije so si osvojeno ozemlje razdelile. V Trakiji so Bolgari premagali glavnino turških sil in jih pregnali vse do Carigrada (Istanbul) in Adrianopla (Edirne). V Makedoniji je srbska armada kmalu po začetku vojne dosegla veliko zmago na bojišču pri Kumanovem, kar jim je omogočilo

Propagandna razglednica, ki simbolično ponazarja zmago sil Balkanske lige nad Turki 1912.

neoviran pohod s skupnimi močmi s črnogorsko vojsko do Skopja in naprej proti Bitoli. Medtem so Grki napredovali proti severu in zavzeli Solun in napredovali proti Janini. Na jugozahodu so črnogorske vojske zasedle Skader, Srbi pa Drač.

Bolgarija, pogosto imenovana »balkanska Prusija«, je bila med zaveznicami vojaško najmočnejša.

Glavni cilj Bolgarov je bil osvojiti Trakijo in Makedonijo. Po dogovoru naj bi se Makedonija razdelila med Bolgarijo, Srbijo in Grčijo, vendar so Bolgari še vedno upali, da jim bo pripadla večina Makedonije, skupaj s pomembnim pristaniškim mestom Solun.

Bolgarska pošta je v propagandne namene pripravila serijo znamk s pretiskom »Osvobodilna vojna 1912 - 1913« in jih dala v promet ob koncu 2. balkanske vojne.

Vendar Bolgarija ni bila uspešna v svojih operacijah. Njihov napad na Adrianopel (Edrene) se je hitro spremenil v poraz, nakar je Srbija prijazno priskočila na pomoč in poslala na to bojišče svojo celotno 2. armado - približno 50.000 mož in topništvo. Pod tako močnim pritiskom dveh vojsk so bili Turki prisiljeni položiti orožje. Angažiranje srbske vojske v bitki za Adrianopel (Edrene) je omogočil Grkom nemoteno in brez večjih naporov prvim priti do Soluna in ga zasesti pred Srbi, kar se je kasneje izkazalo za usodno za nadaljnjo zgodovino Srbov. S tem je bilo

praktično konec njihovih sanj o izhodu na morje.

Priporočeno pismo (priložnostno pripravljeno) s kompletom znamk »Osvobodilna vojna 1912 - 1913«, poslano iz mesta Ruse - Bolgarija v Nürnberg – Bavarska.

Priporočeno pismo, poslano 13. junija 1913 iz mesta Kavala pod tedaj bolgarsko okupacijo (danes v Grčiji), frankirano z bolgarskima znamkama za 25 par in žigosano s poštnim žigom KAVALA in cenzurnim žigom "TSARSTVO BULGARIYA VOENO KOMANDANSTVO GRAD- KAVALA«. Pismo je bilo poslano v Bitolo, tedaj pod srbsko okupacijo, in na hrbtni strani ima dohodni žig BITOLJ vojna pošta, 13. 7. 1913.

Srbija se je tiho že prej pripravljala na vojno in njena vojska je bila dobro opremljena in visoko usposobljena. Mobilizacija se je začela v začetku septembra in istega meseca so bile vse štiri države pripravljene na boj. Vojna je bila napovedana s strani Črne Gore 8. oktobra. Preostale tri države so sledile Črni Gori in 1. balkanska vojna se je uradno začela.

Srbska artilerija pri Novacih

Glavnina turške vojske, se je spojila s Srbsko Donavsko in Drinsko Divizijo 10. in 11. oktobra v bitki pri Kumanovem. Ta se je končala z katastrofalnim porazom Turkov. Naslednji dan, 12. oktobra je Srbska vojska zmagoslavno zakorakala v Skopje. Srbska vojska je nadaljevala svoje napredovanje čez Albanijo in dosegla obalo Jadranskega morja.

Kumanovo: Tabor srbske vojske

Sledila je bitka za Bitolo v začetku novembra, nakar je bilo skoraj celotno

ozemlje, ki ga je Srbija načrtovala za-
sesti v tej vojni, zasedeno. V skladu s
pogodbo z Bolgarijo sta bili v zasede-
na ozemlja vključeni severni pristani-
šči Drač (Durazzo) in Skutari (Scutari).
Na tej točki sta Avstrija in Italija izrazili
protest. Zahodne sile na čelu z Avstrijo
in Italijo so pritisnile na Srbijo, ki je mo-
rala v aprilu 1913 povleči svoje sile iz
Drača in Skutarjev, in s tem omogočile
ustanavljanje albanske države s podpo-
ro Avstrije in Italije.

Bitka za Bitolo

Z bitko pri Adrianoplu (Edrene) med
bolgarsko-srbskimi združenimi mo-
čmi in Turčijo in s porazom Turčije so
se končale vojaške operacije v 1. bal-
kanski vojni. V Londonu se je 30. maja
1913 z mirovnim dogovorom tudi ura-
dno končala 1. balkanska vojna.

Podpisniki Londonskega mirovnega dogovora

Posledica prve balkanske vojne je
bila tudi ustanovitev neodvisne Alba-
nije, ki so jo kljub nasprotovanju Srbije
in Črne gore podprle velesile, predvsem
Avstro-Ogrska. Sandžak je bil razdeljen
med Srbijo in Črno goro. Bolgarija je
dobila del Trakije zahodno od črte Enos
- Midija. Prva balkanska vojna in Lon-
donski mirovni dogovor nista prinesla
dokončne odločitve o Makedoniji, ki je
ostala predmet nesoglasja med zavezni-
ki.

Ozemlje današnje Makedonije je po 1. balkanski
vojni zasedla srbska vojska in srbske oblasti so
tako vzpostavile vojaški in civilni poštni promet.
V začetku je bila večina pošt vojnih, kar se vidi
na žigih, ki imajo večinoma oznako »VOJNA PO-
ŠTA«. Kasneje so uvedli »civilne« žige z dvojezič-
no oznako kraja (srbsko in francosko). V času od
zavzetja Makedonije do začetka 2. balkanske voj-
ne so bile pod srbsko upravo pošte v naslednjih
krajih: Bitola (Bitolj), Debar, Gostivar, Gevgelija
(Đevčelija), Kavadarci (Kavadar), Kičevo, Kočani
(Kočane), Kumanovo, Ohrid, Prilep, Radoviš
(Radovište), Skopje (Skoplje), Štip, Tetovo
in Veles.

Srbska dopisnica z žigom Vojne pošte (Vrhovna komanda), srbskim civilnim žigom Skoplje in turškim žigom Skopja (Uskub), poslana 24. 11. 1912.

Ozemlje današnje Makedonije je po 1. balkanski vojni zasedla srbska vojska in srbske oblasti so takoj vzpostavile vojaški in civilni poštni promet. V začetku je bila večina poštv vojnih, kar se vidi na žigih, ki imajo večinoma oznako »VOJNA POŠTA«. Kasneje so uvedli »civilne« žige z dvojezično oznako kraja (srbsko in francosko). V času od zavzetja Makedonije do začetka 2. balkanske vojne so bile pod srbsko upravo pošte v naslednjih krajih: Bitola (Bitolj), Debar, Gostivar, Gevgelija (Đevdelija), Kavadarci (Kavadar), Kičevo, Kočani (Kočane), Kumanovo, Ohrid, Prilep (Prilip), Radoviš (Radovište), Skopje (Skoplje), Štip, Tetovo in Veles.

Srbska dopisnica z žigom Vojne pošte (Vrhovna komanda) in ambulančnim turškim žigom Mitrovica (Mitrowitz) - Skopje (Uskub).

Srbska dopisnica z žigom Vojne pošte (Vrhovna komanda), pregledana z vojno kontrolo (cenzura).

Srbska dopisnica z žigom Vojne pošte (Vrhovna komanda), poslana iz Skopja

Pismo s srbskim civilnim žigom POŠTA SKOPLJE, poslano v Konstantinopol (Carigrad) 14. 3. 1913.

Druga balkanska vojna

Kljub absolutni zmagi nad Turki v 1. balkanski vojni, so bile članice Balkanske lige nezadovoljne z doseženim mirovnim dogovorom, ker je bil ta, vsiljen od velikih sil, v nasprotju s prejšnjimi

dogovori in načrti, ki so jih članice lige sklenile medsebojno. Odprava še zmeraj velike grožnje, ki jo je predstavljalo Osmansko cesarstvo in nezadovoljstvo z mirovnim dogovorom so povečali napetosti med dotedanjimi zaveznicami, kar je kmalu pripeljalo do 2. balkanske vojne. Z Londonskim dogovorom ni bila sprejeta dokončna odločitev o Makedoniji, kar je povzročalo nesoglasja posebej med Bolgarijo in Srbijo. Zaradi sporov o razdelitvi Makedonije je prišlo do 2. balkanske vojne.

Pri delitvi ozemelj se je Avstro-Ogrski posrečilo, da je razdvojila zaveznike v balkanski zvezi. Bolgari so zahtevali vso Makedonijo zase in na avstrijsko pobudo so 30. junija 1913 udarili na Srbe, s čimer se je začela 2. balkanska vojna. Srbiji, Črni gori in Grčiji se je v vojni proti Bolgarom pridružila Rumunija, Bolgare pa je znova napadlo tudi že enkrat premagano Otomansko cesarstvo, zato je bila Bolgarija kmalu prisiljena zaprositi za mir. Vojna se je končala 31. julija 1913. Mirovni sporazum so podpisali 12. avgusta v Bukarešti. Bolgarija je izgubila večji del pridobljenega ozemlja, Turčija pa ponovno dobila ozemlje do Edrina.

Srbska dopisnica z žigom Vojne pošte Ohrid, poslana 1. avgusta, le en dan po koncu 2. balkanske vojne

Srbske vojaške pošte v Makedoniji med obema Balkanskima vojnama in v času do 1. svetovne vojne.

Vojaške pošte so začele delovati z napredovanjem srbske vojske na osvojenem turškem ozemlju. Vendar vse pošte niso imela vojaškega značaja. Veliko vojaških pošt je prevzelo nazive krajev, kjer so bile locirane. Na teh civilnih žigih je bil dodan napis »Vojna pošta«. Nekateri poštni uradi so prevzeli imena vojaške enote, h katerim so pripadale. Vsi ti žigi se lahko uvrstijo v tri skupine:

1. Poštni žigi vojaških enot:

- Vojna pošta / Vrhovna komanda krožni žig premera 29,5 mm datum (1912)
- Vojna pošta / Vrhovna komanda z vertikalnimi črtami
- Vojna pošta / II. armada
- Vojna pošta / III. armada
- Vojna pošta / IV. armada

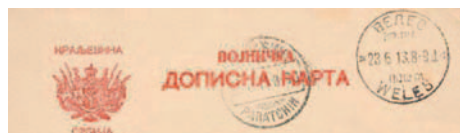
2. Poštni žigi krajev z napisom »Vojna Pošta«

Na ozemlju Makedonije, ki ga je okupirala srbska vojska, je bilo 16 krajev, v katerih je bil v uporabi krožni poštni žig. Ti žigi so merili 27 mm v premeru, bili so opremljeni z datumom in zadnjima dvema številčkama leta. Ti kraji so bili: Bitolj (Bitola), Debar, Djevdjelija, Gostivar, Kavadar (Kavadarci), Kičevo, Kočane (Kočani) Kratovo, Kumanovo, Ohrid, Prilip (Prilep), Radovište (Radoviš), Skopje (Skopje), Stip, Tetovo in Veles.

Pismo, poslano iz Skopja 24. 12. 1912 v Zürich. Pismo je opremljeno z dvojezičnim civilnim žigom С К О П Л Ъ Е - SCOPLYE, žigom vojne pošte »VOJNA POŠTA - VRHOVNA KOMANDA«, vojaškim žigom »VOJNA POŠTA С К О П Л Ъ Е - SKOPJE«, vojaškim žigom »ŠTAV Vrhovne Komande Br.____« . Na pismu ne manjka niti turški ambulančni poštni žig Skopje – Mitrovica (USKUB – Mitrovitza).

Dopisnica, poslana iz Velesa 23. 6. 1913 z žigom VOJNA POŠTA В Е Л Е С – WELES (VELES) namenjena PARAČIN.

Poštni žig mesta Prilip (Prilep) je bil žig švicarskega tipa, z napisom »Vojna Pošta« z belimi črkami na črni podlagi.

Dopisnica, poslana iz Prilepa 26. 9. 1913 s švicarskim tipom žiga vojne pošte.

Z izjemo večjih mestih, so ti žigi zelo redki, še posebej na poštah znamkah.

Po balkanskih vojnah so nekateri kraji dobili žig švicarskega tipa, kot zgoraj

omenjeni, vendar brez besed »Vojna Pošta«.

Pismo, poslano iz Velesa 3. 1. 1913 v Skopje. Pismo je naslovljeno na Angleški konzulat.

tomi@mojster.si

Viri:

- »Makedonska pošta i Makedonski telekomunikaciji« Risto Kostovski
- »Bitka za Makedonija« Ismet Kočan
- »Turske pošte na području Jugoslavije« Mirko Rašić
- »Srbija 1804-1918 istorija pošta i žigova« Dr. Vojislav Mičović
- »Postal cancelation of the Ottoman Empire« part one »The lost territories in Europe« John H. Coles and Howard E. Walker
- Wikipedia
- www.ebay.com

OGLAS:
Reinhold Weber
Am Vogelherd 24
DE – 35043 Marburg
Nemčija

Gospod govori samo nemško in nima e-naslova. Išče partnerja za menjavo.

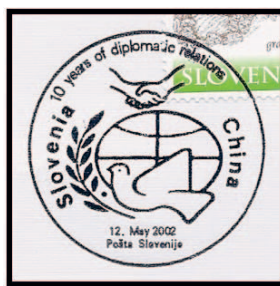
Ponarejeni žigi

Goraz Budal je poslal uredništvu nekaj primerov ponarejenih žigov, ki jih je našel v ponudbi. O prvem ni našel nobenega podatka pri zbiralcih in tudi v Velikanjevem katalogu PPŽ ga ni, pri drugem je očitna napaka pri zapisu črke N namesto n v besedi Ljubljana, pri tretjem pa gre za razliko v obrisu dude in položaju zapisa m .. mama. Ovitki so izdelki, ki jih nismo pripravili pri nas.

V primeru žiga na kitajskem ovitku je zgodba naslednja:

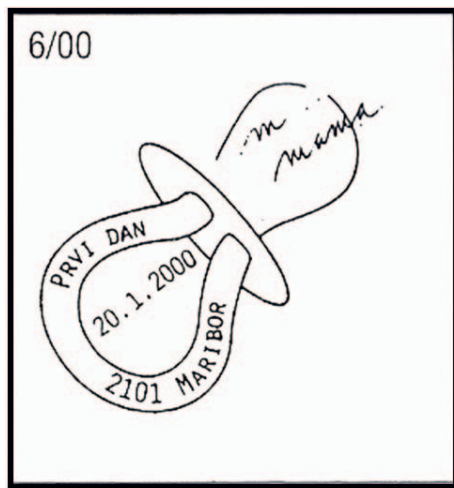
To ni poštni žig, ampak tako imenovani cachet žig; podobne uporabljajo pošte na svojih stojnicah na prireditvah, ki niso v njihovih državah. V bistvu jih štejemo med ne-poštne, lahko bi zapisali privatne oznake na pošiljках.

Prikazani žig je nastal na pobudo iz Kitajske. Pošta Slovenije ga je v soglasju z

ministrstvom dovolila (pri tem sem sam sodeloval, ker pa je od takrat preteklo mimo Maribora že precej Drove, se podrobnosti ne spomnim). Žig so izdelali Kitajci sami in nam ga po uporabi niso poslali; v arhivu Pošte Slovenije ga ni.

Očitno so ovitki prvega dne ponekod po svetu še popularni. Vemo, da obstaja v ZDA filatelistično tekmovanje v tem, kdo si sam naredi najlepšo, ali najbolj izvirno ilustracijo na ovitku. Pri tem pa jih ostalo ne zanima preveč; januarja

2000 je bila poštnina za standardno pismo v mednarodnem prometu 80,00 tolarjev. Slovenskih znamk ni problem dobiti, pošiljanje v Slovenijo na naknadno žigosanje pa bi bilo prezamudno in verjetno predrago. (Op.: B. B.)

Boštjan Petauer

Avstralske celine z motivom kenguruja

Poštna celine (angl. Postal Stationery, nem. Ganzsache, fr. Entier Postal, it. Intero Postale), kamor štejemo kuverte, dopisnice, kartična pisma, letalske zalepke in druge dokumente, ki jih izdajajo poštna uprave in je nanje že vtisnjena poštna znamka ali napis, da je storitev pošti plačana, se v primerjavi z znamkami in pismi vsaj pri nas redkeje zbirajo in temu primerno se tudi prispevki o tovrstnem gradivu na straneh našega filatelističnega tiska bolj redko ali pa sploh ne pojavljajo.

Tovrstne poštna vrednotnice so se v množični uporabi pojavile res šele slaba tri desetletja po izidu prvih poštnih znamk z uvedbo dopisnic, saj prve celine, znani »zložljivi listi« William Mulreadyja, ki so jih izdali skupaj s prvimi znamkami, med uporabniki niso bile sprejete pri uporabnikih in so jih kmalu umaknili iz prometa. Za izumitelja dopisnic velja Dr. Emanuel Herrmann. Prvo dopisnico je avstrijska poštna uprava izdala leta 1869, čeprav je predlog za tako poštno vrednotnico dal Nemeč Henrich von Stephen že štiri leta prej. Kasnejši začetek uporabe pa ne more biti vzrok nezanimanja za to gradivo, ki je po krivici zapostavljeno, saj ravno tako služi poštnemu prometu, kot poštna znamke.

V želji, da nekoliko popravim to zapostavljenost, bom tokrat predstavil avstralske celine z motivom kenguruja (znamke s tem motivom smo podrobneje obravnavali v NF 3/2008) v upanju, da bo pri bralcih in bralkah (verjamem, da je tudi teh nekaj) naletel na dober odziv.

Podobno kot so znamke z motivom kenguruja prve avstralske zvezne znamke z enotnim motivom, velja za obravnavane celine, razen v dveh primerih, ista ugotovitev; gre za prve avstralske zvezne celine. Pred njimi so poznane le izdaje posameznih avstralskih zveznih držav.

Vrste obravnavanih celin

Poznamo naslednje vrste celin z obravnavanim motivom:

- navadna pisma,
- pisma za priporočeno pošto,
- ovojnice,
- kartična pisma,
- dopisnice.

Nekatere od teh vrst lahko, kot bomo videli v nadaljevanju, delimo še na podvrste.

Navadna pisma

Tu gre za pisma, običajno na belem papirju, z vtisnjeno znamko za 1 peni (rdeče barve), ki je tedaj predstavljala poštnino za navadno pismo, poslano kamorkoli znotraj (tedaj zelo velikega) Britanskega imperija. Za naslove izven tega območja je bilo seveda treba nalepiti dodatne znamke. Poznani sta dve različici in sicer se razlikujeta klišēja znamke za 1 peni; razlika je malenkostna. Kuverte so podobne tistim za priporočeno pošto.

Obstojajo tudi pisma z vtisnjenimi znamkami, pripravljena po naročilu zasebnih oseb na njihovih obrazcih. Tu so poznane celine z znamkami za 1, 2 ter dvakrat po šest penijev (enkrat v rjavi, drugič v modri barvi, se pravi v istih barvah kot izdane znamke).

Prav tako so poznane kuverte za službeno uporabo (z vrednostjo 1 oziroma 2 penija); tam so vtisnjene znamke, po-

dobno kot pri rednih znamkah (glej že omenjeni prispevek v NF 3/2008) preluknjane (z velikim ali malim OS) oziroma pretiskane z črkama OS (Official Service = uradna pošta). Tovrstne celine so, podobno kot istovrstne znamke, uporabljali zvezni vladni uradi, kakor tudi vladni uradi posameznih avstralskih zveznih držav, razen tistih v Novem Južnem Walesu in Tasmaniji (ti so imeli posebej označene tovrstne znamke in celine).

Pisma za priporočeno pošto

Vsa pisma za priporočeno pošto imajo vtisnjeno (rumeno) oranžno za znamko za 4 penije, pri čemer je 1 peni predstavljal že v prejšnji točki omenjeno poštnino, 3 peniji pa pristojbino za registracijo. Vse kuverte za priporočeno pošto z motivom kenguruja so natisnjene na svetlem krem papirju. Poznane so 4 vrste tovrstnih pisem, ki se med seboj razlikujejo po velikosti kuverte in napih in na prvi oziroma zadnji strani.

Tovrstna pisma, pripravljena za privatne osebe na njihovih tiskovinah kakor tudi taka za službeno pošto niso poznana. So pa pisma za priporočeno pošto značilnost držav, ki so bile vključene v Britanski imperij.

Celina za priporočeno pošto, poslana iz Bogan Gate v Sydney, oboje v državi NSW.

Ovojnice

Vse ovojnice so natisnjene na več odtenkih rumeno rjavega papirja. Obstojajo z vtisnjeno znamko za 1/2 oziroma 1 peni. Poznane so ovojnice za uradno pošto (prav tako z vtisnjenima znamkama za 1/2 in 1 peni), ne pa tudi pripravljene za privatne osebe na njihovih tiskovinah. Te ovojnice so se uporabljale za pošiljanje časopisov.

Ovojnica za 1/2 penija, poslana v Paddington iz (kraj nečitljiv) v Južni Avstraliji.

Kartična pisma

Kartična pisma so neke vrste »križanec« med navadnimi pismi in dopisnicami. Pisno sporočilo je pri njih napisano na notranjih dveh straneh (na dopisnici običajno le na zadnji strani), medtem ko je pri pismih sporočilo pisano na listu, ki ga vtaknemo v kuverto. Zaradi lažjega odpiranja so taka pisma ob strani perforirana. Tovrstna pisma so poznana tudi iz drugih držav: prva jih je uvedla Finska leta 1874, poznana pa so tudi avstrijska in bosanska.

Avstralska kartična pisma imajo na zadnji strani običajno sliko iz življenja tistega časa, obstojajo pa v precej različicah in barvah (običajno v eni, nekatera tudi v dveh). Tudi vtisnjena znamka, ki je vedno za 1 peni, ni nujno v rdeči barvi, kar je razvidno tudi iz slike.

Preden so bila izdana kartična pisma z vtisnjeno kengurujsko znamko, so po-

znana tovrstna pisma z vtisnjeno znamko, ki predstavlja kralja Jurija V. Izšla so pred izidom »kengurujskih« znamk. Ista ugotovitev velja za dopisnice.

Prva in zadnja stran kartičnega pisma, poslanega iz Broken Hilla, NSW, v Verbo na Madžarskem. Dofrankirano je z znamkami za poštino izven britanskega imperija.

Dopisnice

Podobne ugotovitve kot za pisma veljajo tudi za dopisnice. Gre za dopisnice z vtisnjeno rdečo znamko za 1 peni v dveh variantah, istih kot pri pismih, na belem ali svetlem rumenorjajem (»Buff«) papirju. Poznane so tudi take za uradno pošto, ne pa tudi z vtisnjenimi znamkami na privatnih tiskovinah.

Nerabljena dopisnica za 1 peni.

Zaključek

Obravnavanega materiala ni prav lahko dobiti, čeprav večina teh celin ne predstavlja kakih posebnih redkosti. Nekatere celine so dražje v nerabljeni obliki, druge v rabljeni. Ni pa veliko različnih in lahko predstavljajo lepo vzporedno zbirko tako zbiralcem avstralskih znamk kakor tudi celin drugih držav.

Literatura in viri

1. Häger, U., Grosses Lexikon der Philatelie, Bertelsmann Lexikon Verlag, Gütersloch-Berlin-München-Wien, 1973,
2. Lowe, R. The Encyclopedia of British Empire Postage Stamps, Volume IV, The Empire in Australasia, Robson Lowe Ltd, London 1961, reprinted as Billig's Philatelic Handbook, Volume 42,
3. Morris G., Ed., The Australasian Stamp Catalogue, Seven Seas Stamps Pty, Ltd, Brookvale NSW, 2005
4. Lastna zbirka

PONUDBA

Jugoslavija, komplet FDC 1945/91. Zbirka obsega vse FDC-je, razen dveh (Zagrebški velesojem 1948 in 1951), ne glede na to ali jih je izdala pošta ali ne. Nekateri boljši FDC so dvojni z različnimi žigi (letalska esperanto, železnice bloki, vstaja v Črni gori itd). Kjer obstajajo, so FDC ilustrirani. Zloženi so kronološko, do leta 1965 v albumih, od tam naprej v škatli. Cena 1500 EUR.

Boštjan Petauer
P.P.2406, 1001 Ljubljana
tel. 041 768 510
e-mail: bostjan.petauer@siol.net

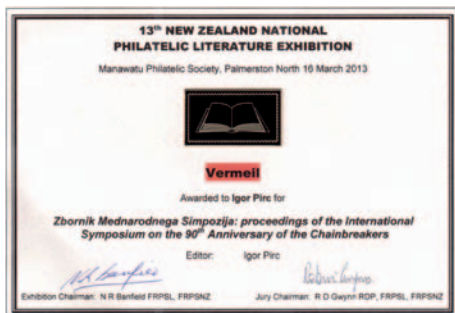
Izšla je XXIII. številka Filatelističnega Zbornika, ki ga izdaja FD Ljubljana. Na 170 straneh formata A5 prinaša v kvalitetnem barvnem tisku vrsto zanimivih prispevkov priznanih avtorjev (Alujevič, Buitenkamp, Guštin, Nemec, Petauer, Puzić, Turk).

Iz vsebine. Verigarji (trije prispevki), poštna zgodovina Primorske (trije prispevki), nemška okupacija Ljubljane (prva izdaja), žigi in nalepnice v samostojni Sloveniji (štirje prispevki). Spomnili smo se tudi medalje sabljača Rudolfa Cvetka ter filatelistične razstave v Ljubljani pred tričetr stoletja.

Cena publikacije je 10 evrov, čemur je treba dodati še en evro za poštnino. Naročila sprejema blagajnik društva Boštjan Petauer, P.P. 2406, 1001 Ljubljana,

ali po e-pošti bostjan.petauer@siol.net, kjer lahko dobite tudi podrobnejše informacije.

Slovenci smo z dvema naslovoma filatelistične literature sodelovali na nacionalni razstavi filatelistične literature na Novi Zelandiji.

Zbornik Mednarodnega simpozija - Proceedings of the International Symposium on the 90th Anniversary of the Chainbreakers je prejel pozlačeno medaljo za dobljenih 76 točk.

To sliko je poslal Tadej Weigluny. Očitno imajo slabo kontrolo tudi v tiskarnah, kot je Joh. Enschedé.

Napoved izida knjige in CD-ja
(avtor Werner Briner, Winterthur, Švica)

**PRIROČNIK in KATALOG
AMBULANČNIH POŠT & AMBULANČNIH ŽIGOV
V KRALJEVINI SHS & JUGOSLAVIJI 1919-1941**

ŽELEZNIŠKI ŽIGI

LADIJSKI ŽIGI

ŽIGI ŽELEZNIŠKIH SPREMLJEVALCEV (PRATNIK)

V 25. številki biltena PTT-ARHIV v Beogradu je leta 1988 izšlo izčrpno delo Vojina Višackega z naslovom Ambulančna pošta na teritoriju Jugoslavije 1857-1970. Sedaj pripravljeno obširno delo, ki obravnava železniške in ladijske pošte ter pošte s spremljajočim poštnim uradnikom na vlaku – Pratnikom, že obstoječe dopolnjuje, pogloblja in razširja. Dokumentacija obsega enotno veljavno fleksibilno tipizacijo žigov (uporabno tudi za obdobja 1857-1918 in 1941-1970), spiske potujočih pošt in poštne linije v različnih ureditvah ter katalog žigov z novo nespremenljivo označbo žigov kot tudi slike posameznih žigov.

Do sedaj je zabeleženih že skoraj 1100 žigov, ne oziraje se na smer poštne linije v besedilu žiga ali na različne »šalterske« oznake v pojavni obliki črk ali številka.

V katalogu je slikovni prikaz približno 66 odstotkov od teh 1100 žigov, za nadaljnjih 24 odstotkov je znan tip (manjkajo pa slike), za preostalih 10 odstotkov pa še vedno ni podatka o uporabljenem tipu.

Knjiga in CD prinašata poleg tipizacije žigov tudi izčrpno dokumentacijo o številkah linij (poštne železniške linije) z informacijo o železniški mreži v tedanjem času, katalog žigov, slike posameznih žigov kot tudi dodatne informacije splošne narave v obsegu skupaj preko 900 A4 strani.

S pomočjo knjige, ki bo imela okoli 85 strani, bo mogoče odtise ambulančnih žigov hitro in zanesljivo opredeliti (tipizirati) ter s podatki, ki bodo na razpolago na CD-ju, natančno določiti in dodeliti določeni potujoči pošti.

Zahvaljujoč podpori FZS in še nekaterih donatorjev stane knjiga skupaj s CD-jem le 18 evrov (brez stroškov pošiljanja, ki znašajo za Slovenijo 2 evra, za tujino pa 5 evrov). Knjiga bo izšla proti koncu leta 2013.

Prednaročila:

Filatelistična zveza Slovenije, PP 1584, SI -1001 Ljubljana, Slovenia; tajnik@fzs.si
Več o priročniku najdete na spletni strani FZS: www.fzs.si

7. Collecta 2013

Vabljeni smo bili na **7. Mednarodni sejem zbirateljstva – Collecta**, ki je bil **od 21. do 23. marca 2013**, tokrat v četrtek, petek in soboto na **Gospodarskem razstavišču v Ljubljani**.

7 življenjskih postaj (foto: V. Guštin)

Collecta je tudi v letu 2013 ponudila več vsebinskih sklopov: prodajni del (filatelija, numizmatika, kartofilija, militarija, starine, minerali in fosili ter drugi materiali za zbiratelje), gostujoči razstavi (od Štajerskih Goric do strme tržaške obale Cirila Velkovrha ter Umetnost na čeških znamkah), tematske razstave Pravljičnih 7 (Pravljica Zlata ptica, Pošlji mi pravljico, Disney na Slovenskem, Pravljični junaki na PEZ figuricah in znamkah, Pravljični srebniki, 7 življenjskih postaj itd.) in spremljevalni program z okroglo mizo Zakaj je investiranje v zbirke in plemenite kovine pametna naložba?, dvema predavanjema in dražbo starih razglednic in knjig.

V letu 2013 je bilo 5600 obiskovalcev, kar je 7% manj kot lani. Svoje ponudbo je predstavilo **140 zbirateljev in trgovcev** iz 18 evropskih držav, kar je več kot lani. Zastopana so bila najrazličnejša področja zbirateljstva: filatelija, numizmatika, kartofilija, militarija, stare knjige in tiski, antikvitete, minera-

Pogled na prodajni del Collecta (foto: V. Guštin)

li, fosili, dragulji, pez in kinder figurice, stripi, telefonske kartice, gramofonske plošče ter drugo.

Obisk otrok je bila prava poživitvev.

Moje razmišljanje. Letošnja Collecta bi za FZS dobila oceno dobro. Prodali smo (če zraven štejem še prodajo v Postojnski jami) več kot prejšnja leta. Osebnost nisem kupil ničesar, ker ni bilo prave ponudbe. Oh, da! Nekaj dokumentov Gorenjskega odreda (30 eur). Filatelisti so v glavnem ponujali samo znamke ali pa razglednice. Primerne ponudbe gradiva poštne zgodovine, žal, ni bilo. Tujcev (Avstrijcev ali Italijanov) s kakovostnim materialom ni bilo. Vsa pohvala gre Proeventu, uredili so možnost parkiranja za razstavljalce. Super. Morali pa bi apelirati na prodajalce, da razen razglednic prinesejo še kaj drugega: pisma, dopisnice ipd.

Prodajno mesto FZS.

Vsekakor moramo pohvaliti organizatorja, da je prislunil željam otrok iz šol in vrtcev, ki so si želeli ogledati sejem. Tudi zato je bil potreben premik trajanja sejma iz petka do nedelje na četrtek do sobote. Otroci so prišli v

velikem številu v petek (preko 200), ko nas je večina filatelistov, žal, odšla v Postojško jamo. Otroci so na vprašanje »Kaj je filatelija?« v en glas presenetljivo vsi znali odgovoriti, da je to zbiranje znamk. No, povedali smo jim tudi, da ne samo znamk, ampak tudi pisemskih ovojnic in dopisnic, razglednic, PO in OPD-jev pa še česa. Pa tudi strogo smo jim zabičali, da škarje ne sodijo v filatelistični pribor.

Naslednja, osma Collecta, bo od 27. do 29. marca 2014 z vodilno temo IGRA.

Veselko Guštin

Razstava znamk Z žlico po Sloveniji

Priložnostna razstava znamk iz serije Z žlico po Sloveniji, ki jo je pripravil celjski entuzijast Tone Petek v Srednji šoli za gostinstvo in turizem v Celju (povabilo v NF 1/2013) je v medijih zelo odmevala. Prireditev je pokazala, da lahko znamke povežemo z različnimi področji vsakdanjega življenja in dela in na to opozorila predvsem množico mladih. Ocenimo jo lahko kot uspešno akcijo propagiranja filatelije in s tem uresničevanja operativnega načrta dela v FZS.

Slišati je, da že tečejo dogovori za podobne dogodke na drugih srednjih šolah.

Direktor PS PE Celje Dušan Gomboc izročča Letno mapo znamk 2012 strokovnemu sodelavcu serije Z žlico po Sloveniji Janezu Bogataju (foto: V. Ferant)

Tone Petek (desno) je obdaril kantavtorja Adija Smolarja, ki je s svojo glasbo popestril dogajanje, z nekaj znamkami njegovega letnika rojstva (foto: V. Ferant)

Učenci šole so ob tem pripravili posebno razglednico (linorez); odtise so pripravljali na licu mesta. Založili so tudi osebno znamko in priložnostni poštni žig ter tako svojevrstno dokumentirali dogodek.

Podpredsednik FZS Bojan Bračič je v imenu Zveze pozdravil prisotne in mladim predstavil, kaj vse lahko z zbranimi znamkami počnejo.

Poleg Adija Smolarja so glasbene užitke prispevali člani šolskega pevskega zbora (foto: v. Ferant)

BREŽICE FILA'13

Aktivni člani Društva zbiralcev Verigar Brežice so ob praznovanju 660. obletnice pridobitve mestnih pravic v Brežicah pripravili razstavo dejavnosti svojih članov. Razstava je bila odprta v Muzeju v Brežicah. Upošteva ime društva, je bil pri razstavljenem gradivu poudarek na Verigarjih. Prvič je bilo postavljenih na ogled 14 risb Ivana Vavpotiča – osnutkov za posamezne znamke te znamenite serije. Kot gost je na razstavi sodeloval Bruno Kolenič iz FDM, ki je razstavil študijo sončnih žarkov na rednih znamkah tiskanih v kamnotisku in knjigotisku, časopisne znamke ljubljanske in dunajske izdaje ter pretiski na ljubljanski izdaji. Nikola Petric iz FD Zagreb je razstavil tiskarske pole II. redne izdaje SHS Slovenija

iz leta 1920, razstavljavci iz domačega društva pa nekaj različnih filatelističnih zgodb, Brežice na starih razglednicah, vžigalnike, slovenske evrske kovance, fotoaparate in keramiko tovarne Schütz iz Celja.

Vitrina z razstavljeno keramiko, v ozadju predsednik DZ Brežice g. Bukovinski (foto: M. Bračič)

Mladinska lokafila 2013

FD Lovro Košir je med 19. in 27. marcem 2013 organiziral meddruštveno mladinsko filatelistično razstavo Mladinska Lokafila 2013.

Tradicionalna predstavitev mladincev FD Lovro Košir je bila letos razširjena z gostujočimi eksponati iz Kamnika in Žalca. Tako je mladinska razstava postala meddruštvena. Razstava je bila postavljena na hodniku pritličja Šolskega centra Škofja Loka. V 48 vitrinah se je predstavilo 16 mladih filatelistov oziroma krožkov s skupno 17 eksponati. Razstavljavci so bili dijaki in učenci sedmih šol in sicer:

- Gimnazija Škofja Loka
- Srednja šola za lesarstvo (ŠC Škofja Loka)
- Srednja šola za strojništvo (ŠC Škofja Loka)
- OŠ Škofja Loka - Mesto
- OŠ Prebold
- 1. OŠ Žalec
- OŠ Marije Vere, Kamnik

Predstavili so se mladi filatelisti z zbirkami:

- Katja Malenšek, Krištof Kolumb
- Katja Čadež, Bitja prazgodovine
- Haris Suljić, Bogata stavbna dediščina Evrope
- Špela Cerar, Ptiči
- Špela Cerar, Delfini, kiti ter drugi vodni sesalci
- Darja Čadež, Živali Arktike in Antarktike
- Domen Markovič, Čudovit svet mineralov
- Gašper Murn, Metulji
- Urban Murn, Zimski olimpijski športi
- Uroš Jesenko, Atletika, kraljica športa na olimpijadi
- Nuša Cerar, Konji
- Špela Zupančič, Življenje v rekah, jezerih, morjih in oceanih
- Ingo Oblak, Medvedi
- Matic Možina, Šport na snegu in ledu
- Anže Primožič, Čudoviti svet dreves
- Jasna Kolar, Ju-hu-hu, šola v naravi je tu
- OŠ Marije Vere; Kamnik, O meni

Na odprtju sta obiskovalce pozdravila predstavnik FZS Miha Fock in predsednik FD Lovro Košir Srečko Beričič. Kulturni program sta izvedla harmonikarja Šolskega centra Škofja Loka. Med odprtjem je delovalo izpostavljen okenca Pošte Slovenije. Na voljo je bil priložnostni poštni žig z znakom prireditve, ki simbolizira šolanje in filatelijo. FD Lovro Košir je izdalo tudi dotiskano dopisnico. Posebej je potrebno omeniti filatelistični krožek na Osnovni šoli Marija Vera Kamnik, katerega člani so prvič sodelovali na taki razstavi (pred tem so sodelovali le na razstavi Moje znamke — moja ideja) in naša želja je, da jim bo to spodbuda za prihodnje delo.

Matjaž Metaj

Srečko Beričič 90 let skoka čez kožo

Študenti montanisti (geologi, rudarji in metalurgi) na Naravoslovno-tehniški fakulteti v Ljubljani so 6. aprila 2013 organizirali 43. Skok čez kožo. Letos mineva 90 let, ko so v montanistični stan skočili prvi doma vzgojeni rudarski strokovnjaki. V okviru Univerze v Ljubljani je bila leta 1919 ustanovljena Tehniška fakulteta, v katero je bil vključen tudi študij rudarstva in plavžarstva, študij geologije pa je bil del Filozofske fakultete.

Skok čez kožo je slovenski običaj sprejema mladih rudarjev. Ta iz 16. stoletja, iz slovaških rudnikov izvirajoča navada, je prišla v rudarske šole in se vsako drugo leto, že 90 let, praznuje tudi na rudarski, sedaj Naravoslovno-tehnoški fakulteti v Ljubljani. Koža, na kateri je v preteklosti rudar držal v globino zemlje, je znamenje tega slavnostnega obreda. Stari izkušeni rudarji držijo kožo mlademu brucu, da jo preskoči in mu kot boter pomagajo pri prehodu v praktičen rudarski poklic. V počastitev tega častitljivega jubileja je pripravilo Slovensko društvo rudarskih inženirjev in tehnikov 5. aprila letos tradicionalno srečanje in posvetovanje v prostorih fakultete. Filatelistično društvo Lovro Košir Škofja Loka pa je sodelovalo

od 2. do 12. aprila 2013 s filatelistično tematsko razstavo z dvema eksponatoma avtorja tega članka: Srečno, rudarji! in Filatelistični spomini na Rudnik ura na Žirovski vrh. Odprtje filatelistične razstave je bilo sestavni del programa posvetovanja, kjer sem predstavil obe zbirki pred navdušenim avditorijem. Na izpostavljenem okencu Pošte Slovenije

Odprtje filatelistične razstave z dekanom Naravoslovno-tehniške fakultete, rednim prof. dr. Jakobom Likarjem, v ospredju desno

so nato udeleženci posvetovanja vneto odtiskovali priložnostni poštni žig na priložnostne dotiskane dopisnice. Dekan Naravoslovno-tehniške fakultete, redni prof. dr. Jakob Likar in moderatorja strokovnega posvetovanja, prof. dr. Uroš Bajželj in doc. dr. Jože Kortnik, so se zahvalili za postavitev filatelistične razstave z zanimivo montanistično tematiko, ki je obogatila praznovanje tega visokega jubileja ter srečanje rudarskih in geotehnoških strokovnjakov.

Australia - Melbourn 2013 rezultati

Razstavljalavec	Naslov eksponata	Št. listov	Medalja
Mihael Fock	Jerusalem 1655 - 1917	80	Velika pozlačena
Igor Pirc	Postal stationary in Slovenia 1861 - 1945	80	Pozlačena
Veselko Guštin	The Slovenes in the camps of Duce	80	Pozlačena
Bojan Kranjc	Slovenia 1919 - 1920 Kron and Dinar ordinary stamps	80	Velika pozlačena

NAPIŠI PISMO!

Letošnji Dan knjige 23. aprila je ponudil Mestni knjižnici Makse Samsa v Ilirski Bistrici pestro dogajanje. Vrle knjižničarke so med knjižne police povabile kar vse učence in učitelje Osnovne šole Kuteževo in jim ponudile raznovrstne dejavnosti.

Zanje so pripravili nekaj delavnic povezanih s knjigo: predstavili so jim dejavnost ustanove in knjižno bogastvo, ki ga hrani knjižnica v svojem knjižnem fondu. Učenci so aktivno sledili programu, ki je bil prilagojen posameznim starostnim skupinam. Najmlajši so prisluhnili pravljici Lev v knjižnici, starejši so spoznali spletni portal knjižnice Kamra, z najstarejšimi je bil izveden program Rastem s knjigo. Učenci druge triade so se srečali s pošto, zbiranjem poštnih znamk in sami oblikovali pismo, ga ilustrirali in poslali svojim star-

šem, dedkom in babicam. Med učence je tudi tokrat prišel dr. Veselko Guštin tajnik Filatelistične zveze Slovenije in jih vodil pri delu te delavnice. Skupaj z domačimi filatelisti so mladim poklonili še nekaj filatelističnega gradiva. Gotovo so tudi ob tej priložnosti poštna znamke pridobile vsaj nekaj novih prijateljev. Pisma pa so se razveselili tudi številni starši, dedki in babice, ko jim je domači poštar prinesel pošto njihovega šolarja.

Tekst in foto Vojko Čeligoj

Igor Pirc Predstavitev znamke Poštni urad v Postojnski jami – praznik filatelije

Če so predstavitve znamk postale zanimiv dogodek s številčno udeležbo, potem je bil 22. marca 2013 v Postojni filatelistični miting. Tokrat smo namreč soorganizatorji Pošta Slovenije, Postojnska jama d.d. in Filatelistična zveza Slovenije skupaj z avstrijsko Zvezo in Avstrijsko Pošto povabili VSE člane vseh slovenskih filatelističnih društev, ki so bili pripravljeni posredovati naslove za enkratno uporabo, na svečano predstavitev znamke Poštni urad v Postojnski jami.

Namen je bil vsekakor dosežen, saj sta bila ustanovitev prvega poštnega urada pod zemljo na svetu, v Postojnski jami davnega 15. avgusta 1899*, in s tem povezana znamka v bloku povod za prireditev, ki je presegla ozke filatelistične okvire. Na vabilo se je odzvalo toliko vabljenih, da sta jih kar dva posebna vlaka odpeljala na prireditev v Koncertno dvorano.

Prišli so Primorci,

... pa Zasavčani in Štajerci

Program je začela telovadka z akrobacijami na visečih trakovih, spodbudili so jo poštni rogisti, rdeča nit pa je bil odnos do skupne (poštne) zgodovine Avstrije in Slovenije; obe poštni upravi sta izdali znamki z enakim motivom prvotnega poštnega urada v Jami. Slika poštnega urada je iz arhiva Tehniškega muzeja Slovenije, znamko je oblikoval Matjaž Učakar.

Oblikovalec M. Učakar (desno) je podpisoval ovitke M. Plavčaku.

Direktor Postojnske jame Marjan Batgelj je poudaril, da je Jamo obiskalo že preko 150 kronanih ali izvoljenih glav različnih držav; tudi te prireditve sta se udeležila češki veleposlanik v Sloveniji in namestnik avstrijskega veleposlanika poleg predsednika avstrijske in slovenske filatelistične zveze, visokih predstavnikov obeh poštних uprav ter mnogih predstavnikov političnega in družbenega življenja iz okolja, novinarji, predvsem pa seveda slovenski filatelisti. Predsednik FZS Peter Suhadolc je skupno izdajo označil kot glasnika lepote naše dežele v širnem svetu, pa tudi do-

brososedske odnose, skupno zgodovino in odprto Evropo brez meja. Pridružil se mu je predsednik Avstrijske filatelistične zveze gospod Tettinek in hkrati uradno povabil slovensko Pošto in Zvezo na prireditev Dan odprtih vrat 2013 na Dunaju. Pomen promocije Slovenije in dobro sodelovanje obeh poštних uprav je poudaril član uprave Pošte Slovenije Vinko Filipič, ko je znamke tega dne dal uradno v uporabo.

Pred in po dogodku so bile na voljo priložnostne izdaje obeh poštних uprav in filatelističnih zvez in stojnice so bile ves čas oblegane. Posebej je treba omeniti predavanje častnega člana FZS Ernsta Bernardinija, ki je v polurni predstavitvi pred slovesnostjo v Jami osvetlil življenje in filatelistično delovanje našega rojaka Viktorja Zupančiča, o čemer posebej poročamo v tej številki Nove filatelije.

Gneča pred slovensko pošto.

Predsednik FZS Peter Suhadolc je nagovoril zbrane v Koncertni dvorani.

Avstrijsko pošto so zastopali kar člani vodstva avstrijske filatelistične zveze.

Če je bilo v Jami doslej preko 150 voditeljev držav v vseh stoletjih, smo filatelisti ta rekord potokli z udeležbo preko 200 filatelystov naenkrat v Jami.

FZS in posamezna društva bomo še naprej tvorno sodelovali pri predstavitvah novih izdaj Pošte Slovenije, saj ugotavljamo, da se naši člani radi odzovejo na vabila, poleg tega pa beležimo tudi porast zanimanja za zbiranje in članstvo v naših društvih.

**Zaščitnica rudarjev in jamarjev (in očitno tudi zbiralcev te tematike) sv. Barbara je Igorja Blažino, pobudnika prireditve s strani Jame, na Collecti nagradila s trofejo – med starimi razglednicami je našel in ugodno kupil razglednico Jame z žigom prvega dne delovanja jamskega poštnege urada, 15. 8. 1899.*

Ob tej priložnosti smo prvič razvili zastavo FZS. Ob njej z leve. I. Pirc, V. Guštin, B. Bračič in R. Jordan.

Temu se res lahko reče množica slovenskih filatelystov pred vhodom v Postojnsko jamo.

Za zaključek še ena gasilska z oblikovalcem, s predstavniki Pošte Slovenije, Postojnske jame d.d., avstrijske in slovenske filatelistične zveze, z visokim gostom P. Voznico (veleposlanik R Češke, v drugi vrsti na desni) in našim častnim članom E. Bernardinijem. (Vse fotografije ob tem članku: Veni Ferant.)

Ernst Bernardini **Viktor Zupančič (Victor Suppantschitsch) - bibliograf filatelije**

Viktor Zupančič se je rodil 31. oktobra 1838 v Ljubljani kot sin trgovca. Tu je obiskoval osnovno in srednjo šolo, pravne vede je študiral na Dunaju in leta 1862 vstopil v sodniško službo. Po končanem pripravništvu je bil najprej pomočnik tožilca v Ljubljani, potem od leta 1874 dalje načelnik okrožnega sodišča v Postojni. Leta 1883 je postal deželni sodni svetnik v Celovcu, nato sodnik višjega deželnega sodišča v Gradcu, pristojnega za kronske dežele Štajersko, Koroško in Kranjsko. Že leta 1889 je bil imenovan za vodjo razsodišča za delovno-nezgodno zavarovalnico Štajerske in Kranjske, kar kaže na njegov odnos do socialnih zadev. Od 1896 do upokojitve konec leta 1906 je bil svetnik na cesarsko-kraljevem vrhovnem sodnem in pritožbenem dvoru na Dunaju in končno predsednik senata. Poleg tega je bil tudi član ministrske komisije za agrarne zadeve. Leta 1904 mu je bil z najvišjim cesarskim sklepom podeljen viteški križ Leopoldovega reda, visoko, v monarhiji v letih 1908 do 1918 zelo redko podeljeno priznanje. Umrli je 2. marca 1919 v Gradcu, kjer so ga pokopali na pokopališču Sv. Petra.

Več o njem ni znano, saj manjka njegov osebni spis. Tega so skupaj s spisi drugih avstrijskih najvišjih sodnikov po letu 1938 v času zasedbe Avstrije nemški nacionalsocialisti odpeljali v Leipzig na nemško »rajhovsko« sodišče, kjer so izginili. Vemo, da je bil poročen in je ob smrti zapustil otroke in vnuke.

Nepريمerno več pa vemo o njegovem filatelističnem delovanju, ki je v

zadevni filatelistični strokovni literaturi obsežno dokumentirano. Že v rani mladosti je pričel zbirati znamke in se ukvarjati s takratno filatelistično literaturo. Leta 1880 je objavil svoje prvo delo Učbenik filatelije za začetnike in napredne, kateremu so sledile številne druge publikacije.

Posebej je potrebno omeniti njegovo glavno delo, ki je zelo verjetno odločilno pripomoglo k temu, da ni šlo v pozabo delovanje Lovrenca Koširja, našega sonarodnjaka, ki je zaman propagiral uvedbo poštnih znamk že pred Rowlandom Hillom. Delo, ki je izšlo leta 1892, ima dolg in dolgočasen naslov Bibliografija in obenem priročnik celotne nemške filatelistične literature do konca leta 1891. Knjiga obsega okoli 900 strani in navaja dva članka stotnika dr. Paula Klossa, poznanega saškega filatelista, na temo Kdo je iznašel poštne znamke, ki sta izšla v takratni vodilni saški strokovni reviji Der Philatelist v letih 1882 in 1890.

V teh člankih se dr. Kloss ukvarja z idejami Lovrenca Koširja. Podloge za to je našel v saški glavni poštni upravi v Leipzigu. Pobuda za njegovo raziskavo je bil spor, ki je izbruhnil v Veliki Britaniji leta 1881 med dediči škotskega založnika Jamesa Chalmersa in dediči britanskega generalnega upravnika pošte sira Rowlanda Hilla o prvenstvu pri uvedbi poštnih znamk. S svojim skrbnim delom je Zupančič te članke povzel in najverjetneje z njimi ustvaril podlago za kasnejše raziskovanje Koširjevega delovanja, sicer svet ne bi nikoli nič zvedel o Koširju.

E. Bernardini in I. Pirc v delovnem elementu (foto: V. Ferant)

Bibliografiji ... so sledila še druga takšna dela. Omeniti je treba predvsem Nastanek in razvoj filatelistične literature v drugi polovici XIX. stoletja. Tudi do aktualnih vprašanj filatelističnega vsakdana se je v strokovnih revijah temeljno opredeljeval, kot npr. o borbi proti ponarejevanju, proti (že tedaj) neresni politiki izdaj marsikaterih poštних uprav itd. Tudi na predfilatelistične vidike je opozarjal že pred okroglo 120 leti, torej v času, ko je kasnejši utemeljitelj predfilatelije kot samostojnega zbiralskega, razstavnega in raziskovalnega področja, Anton Kumpf-Mikuli hodil še v šolo. Zupančič je namreč že tedaj opozarjal na zanimive žige in zaznambe na »prefilatelističnih pismih« (kot jih je takrat poimenoval). Marsikaj je od tega

je sicer danes preseženo ali zastarelo.

Ko je bila v stavbi današnjega Muzeja uporabnih umetnosti na Dunaju v času od 20. aprila do 4. maja 1890 izjemno uspešna I. mednarodna razstava poštних vrednotnic s preko 130 razstavljavci iz vsega sveta in več kot 16.000 obiskovalci, med katerimi je bil tudi cesar Franc Jožef, je bil Viktor Zupančič zaradi svojega obsežnega filatelističnega znanja imenovan za predsedujočega sedemglavi iz mednarodnih strokovnjakov sestavljeni sodniški ekipi. To vlogo si je nadel tudi na eni od naslednjih velikih mednarodnih filatelističnih razstav septembra 1911 v Secesionu na Dunaju. Številna filatelistična priznanja doma in v tujini so krasila njegovo starost, med njimi Lindenbergovna medalja, najvišje priznanje nemške filatelije. Njegovo obsežno knjižnico (okoli 35.000 publikacij iz celega sveta, med njimi tudi vse njegove objave) so njegovi dediči leta 1922 prodali v Ameriko. V strokovni literaturi ga citirajo vedno znova do današnjih dni. Avtor tega sestavka je za Avstrijsko akademijo znanosti pred leti zbral in pripravil kratko biografijo o Viktorju Zupančiču.

Vsebina predavanja v Postojni, dne 22. marca 2013, prevedel I. Pirc

Seznam (nepopoln) pomembnih del V. Zupančiča

- 1880 Leitfaden der Philatelie, Leipzig, Ed. Wartig's Verlag (Učbenik filatelije),
- 1883 Kleines illustriertes Briefmarken-Album,
- 1888 Grosses illustriertes Briefmarken-Album (6 zvezkov), Verlag Moritz Schauenburg
- 1892 Bibliographie, zugleich Nachschlagebuch der gesamten deutschen philatelistischen Literatur seit ihrem Entstehen bis Ende 1891 nebst der Abrisse der Geschichte der Philatelie mit besonderen Berücksichtigung Deutschlands und einer kurzen Geschichte der deutschen philatelistischen Literatur München Verlag A. Larisch (Bibliografija čez celotno nemško jezično filatelistično literaturo do konca leta 1891)
- 1895 Grundzüge der Briefmarkenkunde und des Briefmarkensammelns
- 1901 Die Entstehung und Entwicklung der Philatelistischen Literatur in der zweiten Hälfte des XIX: Jahrhunderts, Selbstverlag Wie

Bojan Bračič Dan odprtih vrat – Dunaj 2013

Avstrijska zveza filatelističnih društev (VÖPh) že nekaj let prakticira posebno vrsto sodelovanja s sosednjimi zvezami, imenovano Dan odprtih vrat. Šestega aprila 2013 smo bili Slovenci že drugič gostje na tej prireditvi.

Prireditev poteka v prostorih avstrijske zveze na Dunaju. Prvič smo na taki prireditvi sodelovali novembra 2005 (I. Pirc, Dan odprtih vrat 2005, NF 1/2006) skupaj s Pošto Slovenije ter slovaško pošto in njihovo filatelistično zvezo. Tokrat je bilo naše gostovanje povezano s predstavitvijo avstrijskega dela skupne izdaje bloka z znamko Najstarejši poštni urad pod zemljo v Postojnski jami, zato smo bili gostje FZS, Pošta Slovenije in Postojnska jama d.d..

Povabilu avstrijskih kolegov smo se odzvali člani uprave FZS P. Suhadolc, B. Bračič, I. Pirc in V. Guštin. Prireditve se je začela že v petek, 5. aprila 2013, zvečer s predstavitvijo avstrijskih znamk, povezanih s Slovenijo: skupna izdaja Najstarejši poštni urad pod zemljo in znamka iz serije Zgodovinska stara mesta, na kateri je tokrat predstavljena Ljubljana. Poudarek je bil seveda na prvi skupni izdaji s slovensko pošto.

Dan odprtih vrat je potekal v soboto. Množica nestrpnih filatelistov je čakala

na vstop že vsaj četrte ure pred uradnim odprtjem in ves dopoldan so bile stojnice obeh pošt, filatelističnih zvez in Postojnske jame dobesedno oblegane.

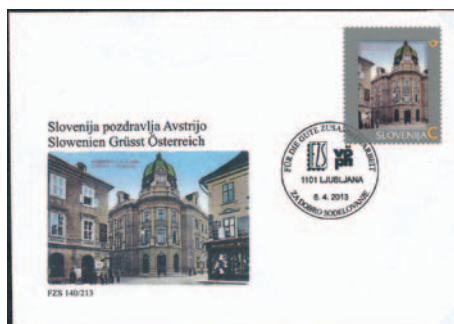

Čeprav se je bližal čas kosila, je bila pred stojnicami še vedno vrata (fot: Mannsbart)

Na stojnici FZS smo kot ponudbo pripravili letošnji esej, ki je nastal iz znamke skupne izdaje, ovitek s tem esejem in za to priložnost pripravljen priložnostni ovitek z osebno znamko in s priložnostnim poštnim žigom. Poleg tega smo ponudili nekaj starih esejev in ovitkov z esaji, Zbornik ob 90-letnici verigarjev, nekaj izvodov Nove filatelije in letak z obvestilom o možnosti sodelovanja s slovenskimi filatelisti.

Polna dvorana avstrijske filatelistične zveze ob predstavitvi znamk (foto: Mannsbart)

Pošta Slovenije je na svoji stojnici uporabljala sejemski žig.

Znamka iz serije Stara mesta z motivom Ljubljane.

Sodelovanje na prireditvi lahko v celoti ocenimo kot zelo uspešno. Udeleženci iz FZS smo ob zaključku razmišljali o možnosti priprave podobne prireditve pri nas, vendar je vprašljiv obisk domačih zbiralcev – na Dunaju se je prireditve udeležilo vsaj 850 zbiralcev.

Tudi za mlade zbiralce je bilo poskrbljeno. Desno mentorica mladih Sybille Pudek (foto: Mannsbart)

Ob predstavitvi je spregovoril tudi predsednik FZS P. Suhadolc (foto: Mansbart)

Predstavniki FZS smo gostitelje obdarili s sladkimi dobrotami. Erich Böck s takim posebnim primerom čokolade iz čokoladnice Rajski ptica (foto: M. Bračič)

Bojan Bračič Filatelistični seminar v Vratišincu

Skupina filatelističnih zanesenjakov iz HFD Zrinski Čakovec je uspešno pripravila že tretji filatelistični seminar. Tokrat je gostoljubje ponudil Vratišinec, kraj med Čakovcem in Murskim Središčem dobrih deset kilometrov od slovensko-hrvaške meje.

Na seminarju smo spet sodelovali slovenski filatelisti, tokrat z bolj skromnim zastopstvom, saj sva bila prisotna le Brunom Koleničem. Najverjetneje je večjo prisotnost Slovencev tokrat preprečila filatelistična dražba, ki je bila isti dan v Ljubljani.

Organizator nas je pričakal z obilnim in okusnim zajtrkom ali malico (kakor za koga), kavo in drugimi osvežilnimi pijačami. Po kratkem nagovoru in nastopu ženskega zbora, smo začeli z delom.

Program je bil letos usmerjen bolj v klasični del filatelije. Poleg zanimive zgodbe o zgodovini pošte Vratišinec iz ust dolgoletnega poštne delavca na tej pošti, so bile predstavljene še naslednje teme:

- Damir Novaković: Zračna pošta Kraljevine SHS in Kraljevine Jugoslavije (vzpostavljanje zračnega prometa, delovanje poštne službe v zračnem prometu, tarife);
- Matej Glavić: Posebnosti znamk RH z nominalo v hrvaških dinarjih;
- Ivan Drašković: Železniške potujoče pošte (ambulance) na območju Hrvaške;
- Bojan Bračič: Resnica o Celjski izdaji (osvetlitev različnih zgodb o tej izdaji in nekaj novo najdenih podatkov o njej);
- Julije Maras: Inselfost (zanimiva izdaja znamk ob koncu druge svetovne vojne, o kateri ve večina zelo malo, čeprav so precej tesno povezane s Hrvaško).

Damir Novaković pri predstavitvi svoje zanimive teme

Organizator je pripravil izčrpen zbornik predavanj na CD-ju (bistveno cenejša varianta od papirne), katerega izvod je prijazno odstopil tudi knjižnici FZS. Na njem ni predavanja J. Marasa, ki je vskočil zadnji trenutek zaradi službene zadržanosti planiranega predavatelja D. Filjara. Izdana je bila dotiskana dopisnica, pepelka in priložnostni žig; v predavalnici je delovalo izpostavljeno okence hrvaške pošte. Vse to so dobili udeleženci seminarja poleg obilnega in kosila v bližnjem gostišču in že omenjene pogostitve ob samem seminarju; če je komu »padel sladkor« je bilo kaj »za

Udeleženci seminarja; v prvi vrsti so članice domačega ženskega zbora, ki so razen za pesem poskrbele tudi za kulinarične užitke.

v kljun« tudi ob zaključku seminarja, saj so domače gospodinje tekmovalce v pripravi različnih potic. In vse to samo za 20 evrov.

Zaradi takim prireditvam vedno bolj nenaklonjenega stanja, so nekate-

ri skeptični glede prihodnosti tovrstnih seminarjev, drugi pa že iščemo ideje in možnosti, kje, kdaj, kaj kakršnekoli sugestije o vsebini bodočih seminarjev so vedno dobrodošle.

5. državna filatelistična razstava LJUBLJANA 2014

FD Ljubljana z veseljem obvešča vse člane FZS, da bo prihodnje leto, ob 80-letnici ustanovitve in delovanja društva, v sodelovanju s FZS in ob podpori Pošte Slovenije, priredilo 5. državno filatelistično razstavo z vsemi tekmovalnimi razredi FIP. Razstava bo v Ljubljani od 9. do 12. aprila 2014. Prijavite svoje tekmovalne zbirke do konca leta 2013!

Pravila razstave in prijavnico najdete na spletni strani FZS.

Festival krompirja v Nigeriji

Ko sem pred 15 dnevi odhajal iz Zaireja v Abujo na novo delo, ki bo trajalo nekaj let, se je med 80 kilogrami prtljage, ki sem jo nosil s seboj nahajalo tudi nekaj filatelistične literature, med njo takrat zadnja izdaja Nove filatelije, št. 3/2012. Upošteva nove poslovne obveznosti, organizacijo življenja tu v Nigeriji in vse ostale obveznosti, ki so me pričakale, do zdaj ni bilo časa za filatelijo.

No, danes je nedelja, dan za malo lenarjenja, pa sam k jutranji kavi vzel tudi NOVO FILATELIJO. Listam revijo in pogledj ... članek o 12. svetovnem festivalu praženega krompirja v Mariboru. Spomnim se, da sem se o tem dogodku pogovarjal z Bojanom na našem letošnjem sestanku v Trakoščanu. S soprogo sva planirala priti, toda zaradi njene bolezni nisva mogla na pot. Hm, nameraval sem prositi Bojana, da o tem napiše članek za našo Hrvatsku filateliju, potem pa sem se odločil, da bom že objavljenega sam prevedel.

Čitam ... (mi) filatelisti pokušamo pokazati, kadarkoli je za to priložnost, da se znamke in filatelija dajo povezati s najrazličnejšimi drugimi vsebinami. To mi je dalo idejo, da pripravim dogodek, ki bo dal podporo praženemu krompirju kot samostojni jedi tudi tu v Nigeriji.

Nedelja je, pripravljam nedeljsko kosilo; toda kakšno kosilo bi to bilo brez krompirja. Odločil sem se, da bo praženi krompir za današnje nedeljsko kosilo glavna jed. Res je, da nimam »zlatega verigarja«, toda tudi lokalni, ki mi je pri roki, mislim, da se imenuje »biafra veliki«, bo povsem dober.

Razlago imena lahko vidite na sliki; na levi je »čakovečki mali«, uvožen

krompir sumljive kakovosti, na desni pa je domača sorta krompirja »biafra veliki«.

NE, NI POMOTA. Levo je »čakovečki mali« in desno »biafra veliki«.

Zamišljeno ... storjeno. Kot dokaz sem fotografiral celoten meni današnjega nedeljskega kosila: juha, praženi krompir, mešana solata ... kot vidite je brez mesa, resnično v smeri priznavanja praženega krompirja kot samostojne jedi.

In še nekaj ... na fotografiji vidite moj primerek NOVE FILATELIJE, ki sem ga vzel s seboj kot dokaz, da se NOVA FILATELIJA bere tudi na afriškem kontinentu.

Seveda je vse skupaj mala šala, vendar v smeri naših filatelističnih želja, da

filatelijo povezujemo z najrazličnejšimi drugimi vsebinami, tudi z vsakdanjim življenjem. Če bi govorili o tekmovalni filateliji, bi se ta mali poskus verjetno uvrstil v kategorijo odprte filatelije, čeprav nisem prepričan, kako bi svoj krožnik praženega krompirja »biafra veliki« vključil v eksponat in montiral v vitrino; mogoče samo prazen krožnik, ker je krompir med kosilom »misteriozno« izginil.

Kakorkoli, hvala za inspiracijo za okusno nedeljsko kosilo. Vsem filatelistični pozdrav iz Abuje, prestolnice Nigerije, Željko Stefanović.

Abuja, Nigerija... 18. november 2012.

Ta prispevek mi je poslal prijatelj Željko, žal malo prepozno, da bi ga lahko uvrstil v prvo letošnjo številko Nove filatelije, čeprav ga je, po datumu sodeč, napisal dovolj zgodaj. Toda najprej je seveda delo, družina in še kaj in potem pride na vrsto tudi konjiček. Nekoliko prej kot gornje, pa sem dobil po e-pošti sporočilo, ki je spodaj.

Kdo pravi, da nigerijska pošta ne deluje? Danes je 20. 12. 2012. Samo 15 dni je poteklo od sprejema do vročitve; vprašanje je, ali bi bila v tem času vročena pošiljka poslana v ZDA. Še sreča, da je Nova filatelija prišla danes, saj bo jutri konec sveta, kot pravijo nekateri.

Torej Nova filatelija je prišla iz Slovenije v Nigerijo. Ne bi si drznil reči, da

Željko in njegov šofer Vincent K. Pine – Nova filatelija se bere tudi v Afriki in tudi pošta deluje.

imam unikatni primer moderne pošne zgodovine, no v skladu z Guštinovim člankom v NF 4/2012 Zanimive destinacije verjamem, da je ta podatek dovolj zanimiv za objavo.

Poleg tega je treba omeniti, da sem iz Nigerije poslal božične čestitke prijateljem (filatelistična družina BRAČIČ je na vrhu tega popisa), pa da vidimo, kako deluje pošta v obratni smeri.

In smo videli. Željko mi je kasneje sporočil, da sem edini, ki se je pohvalil s čestitko; drugi jih torej niso dobili, čeprav jih je poslal 15. Obstaja možnost, da pošta iz Nigerije v Slovenijo pride, s Hrvaško pa je problem. Zanimivo je tudi to, da je Željko čestitke poslal iz Abuje, na tisti, ki sem jo dobil, pa je poštni žig iz Kaduna, mesta okrog 200 km severno od Abuje. Zanimiva tema za raziskovanje. Pa naj še kdo reče, da filatelija ni zanimiv konjiček.

Bojan Bračič

Med reševalci nagradne uganke iz prejšnje številke Nove filatelije je žreb izbral:

Ivana Ribiča, Laško,

Slavka Šebjana, Gančani,

Ivana Globočnika, Kotlje.

Nagrajencem čestitamo. Nagrade jim bo prinesel pismonoša.

Ste danes že bili na pošti?

Upogljiva bralna led lučka,
na voljo v modri, rdeči, rumeni in beli barvi.

7,99€
CENA ZA KOS

Potovalni brivnik za moške,
v velikosti prenosnega telefona, v črni ali beli barvi, v dveh izvedbah: en model se polni prek USB-priključka, drugi pa z električnim priključkom. Dodatna oprema: darilna škatla in ščetka za čiščenje. 1 leto garancije.

24,99€
CENA ZA KOS

Ideja za darilo!

Zložljiva platenka za vodo,
480 ml
4,99€
CENA ZA KOS

Do okolja prijazna novost, ki zamenjuje običajne platenke za pitno vodo. Lahko jo enostavno pričvrstite na pas, torbico ali nahrbtnik, zloženo pa pospravite v žep. Primerna je za večkratno uporabo in jo lahko uporabite za potovanja, kratke izlete v naravo in pohodništvo.

Ultra alkalne baterije,
1,5 V, 4 kosi, LR6, AA
2,99€

Ultra alkalne baterije,
1,5 V, 4 kosi, LR03, AAA
2,89€

Za vas smo na poštah pripravili pester izbor izdelkov za dobro počutje in brezskrbno preživljanje prostega časa.

Obiščite nas in se prepričajte o bogati ponudbi.

Zanesljivo vsepovsod
POŠTA SLOVENIJE
POŠTA IN FINANCE

Brivniki so v prodaji na izbranih poštah, ostali izdelki pa na vseh poštah. Seznan prodajnih mest je na voljo na www.posta.si ali poprašajte na najbližji pošti. Cene so v EUR z DDV.